

ยุทธศาสตร์ชาติ

วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ส่งผลให้ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นฉบับแรก เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** ได้ตามที่กำหนดได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยทุกหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 วรรคสองของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นการดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้มีประกาศคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม 6 คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อเป็นกลไกหลักในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ ความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล โดยต้องมีการใช้ข้อมูลที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ รวมทั้งมีการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างรอบด้านทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด รวมทั้งความเสี่ยงของประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ และให้มีการดำเนินการรับฟังความเห็นประชาชนทุกภาคส่วนผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

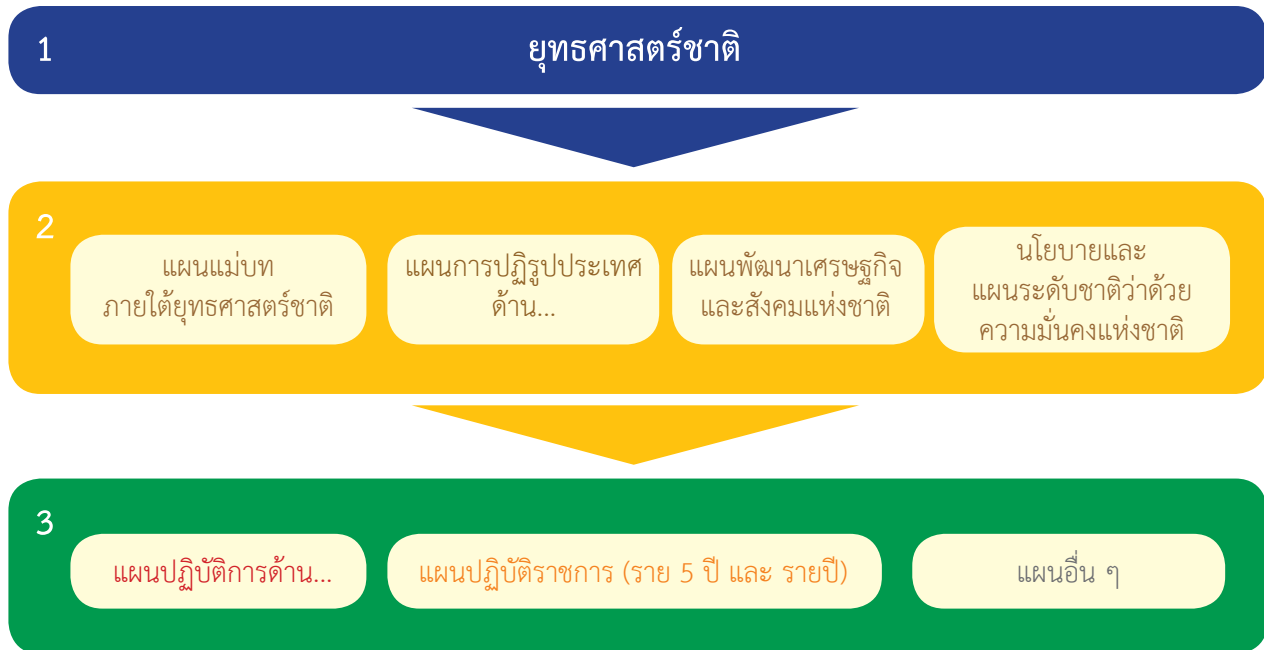
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐ

การถ่ายระดับของยุทธศาสตร์ชาติและการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ชาติได้รับการจัดระดับให้เป็นแผนระดับที่ 1 ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำแผนระดับที่ 2 และ 3 และการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ให้มีความสอดคล้องและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ โดยแผนระดับที่ 2 ประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ประกอบด้วย แผนปฏิบัติราชการรายปี และ 5 ปี แผนปฏิบัติการด้าน...¹ ซึ่งเป็นแผนในเชิงปฏิบัติที่มีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่มีความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ ที่สนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 2 และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

¹แผนปฏิบัติการด้าน... คือ แผนเชิงปฏิบัติที่เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-Based) ที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 หน่วยงาน

ส่วนที่ 1 บทนำ

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติเป็นการดำเนินการผ่านแผนระดับที่ 2 โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่เป็นแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งจะต้องมีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนระดับที่ 2 อีก 3 แผน ได้แก่ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การกำหนดการปฏิบัติที่มีความชัดเจนในแผนปฏิบัติราชการ และ/หรือ แผนปฏิบัติการด้าน ที่ต้องมีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การขับเคลื่อนการพัฒนาในมิติต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดข้างต้นได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความจำเป็นต้องให้ทุกหน่วยงานของรัฐตระหนักถึงเป้าหมายการพัฒนาสุดท้ายร่วมกัน และทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการและมีเอกภาพ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 ทั้งสิ้นจำนวน 23 ฉบับ จึงเป็นการกำหนดประเด็นในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางการพัฒนาของแต่ละแผนแม่บทฯ ที่ชัดเจนในประเด็นนั้น ๆ และไม่มีความซ้ำซ้อนระหว่างแผนแม่บทฯ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปแปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แต่ละแผนแม่บทฯ สามารถมีส่วนร่วมสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้มากกว่าหนึ่งยุทธศาสตร์ชาติ โดยเป็นได้ทั้งการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายโดยตรง หรือมีส่วนร่วมสนับสนุนในการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับจะต้องสามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้ในลักษณะที่เป็นผลลัพธ์ ที่ถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นปัจจุบัน แผนแม่บทฯ จึงมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาตลอดระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติทั้งในระดับประเด็นและระดับแผนย่อย และมีการกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดแบ่งเป็น 4 ห่วงการพัฒนา ห่วงละ 5 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่ระบุให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติทุก ๆ 5 ปี² ซึ่งทั้ง 4 ห่วงการพัฒนาจะเป็นเสมือนหมุดเป้าหมายการพัฒนาที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการบรรลุเป้าหมายเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาและการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังตามวิสัยทัศน์ของประเทศในปี 2580

ทั้งนี้ ในส่วนของแผนระดับที่ 2 อีก 3 แผน ได้แก่ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ** จะมีลักษณะเป็นแผนชี้นำ อันจะเป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อใช้ในการจัดลำดับความสำคัญและ/หรือปรับเป้าหมายของแผนแม่บทและแผนแม่บทย่อย รวมทั้งแนวทางการพัฒนา/โครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องสถานการณ์ในแต่ละห้วงเวลาการพัฒนา

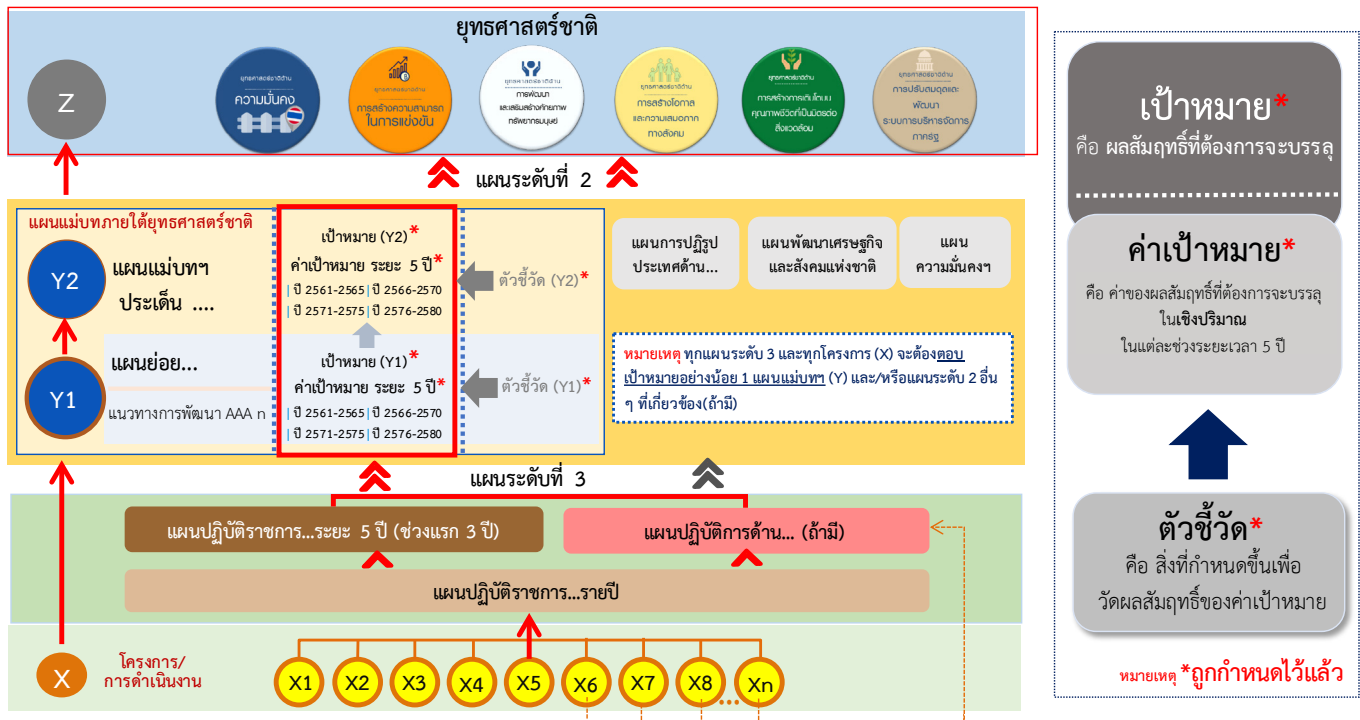
²หรือในกรณีที่สถานการณ์ของโลกหรือของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการตามเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ชาติด้านหนึ่งด้านใดได้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติสามารถแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนดำเนินการ

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ 3

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ 3 เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 โดยทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องวิเคราะห์และศึกษารายละเอียดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับบทบาทภารกิจ และหน้าที่ขององค์กร ทั้งในส่วนของเป้าหมายประเด็น เป้าหมายแผนแม่บทย่อย และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บท และจัดทำแผนปฏิบัติราชการรายปี และระยะ 5 ปี ที่มีการบรรจุ**โครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บท** ของแต่ละห้วงการพัฒนาได้อย่างเป็น**รูปธรรม** ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล กล่าวคือ การดำเนินการโครงการ/การดำเนินงาน (X) จะต้องสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งในระดับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) เป้าหมายประเด็น (Y2) และยุทธศาสตร์ชาติ (Z) โดยหลักการ **XYZ** นี้เป็นหลักการที่สำคัญที่ใช้ทั้งในการจัดทำ**โครงการ/การดำเนินการ** และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บท ของหน่วยงานของรัฐ

ສ່ວນທີ 1 ບຫນ້າ

ทั้งนี้ เนื่องจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นกลไกสำคัญในการแปลงเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ หน่วยงานของรัฐจึงมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 แผนแม่บทฯ ทั้ง 23 ประเด็นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของทุกหน่วยงานของรัฐเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ส่งผลให้มีความจำเป็นที่ต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบ สำนักงานฯ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ จึงได้รับมอบหมายให้มีการศึกษาหน้าที่ในการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการหน่วยงานของรัฐตามยุทธศาสตร์ชาติของแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างบูรณาการและเป็นรูปธรรมต่อไป

รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกสำคัญในการฉายภาพให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ในแต่ละปีของประเทศ ตามกรอบแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ของการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในแต่ละห้วง 5 ปีของการพัฒนา และนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน/โครงการในห้วง 5 ปีแรกให้มีความเหมาะสม สอดคล้องตามข้อเท็จจริงและบริบทการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาในปี 2565 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

หลักการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการประเมินผลทั้งระบบตามหลักการของความสัมพันธเชิงเหตุผล ระหว่างการดำเนินงาน/โครงการ ผลผลิต ผลลัพธ์ขั้นต้น ผลลัพธ์ขั้นกลาง และผลลัพธ์ระยะยาว เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของนโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงการ นำไปสู่การตัดสินใจทางนโยบายต่อไป โดยเป็นการดำเนินงานใน 3 ระดับ ประกอบด้วย

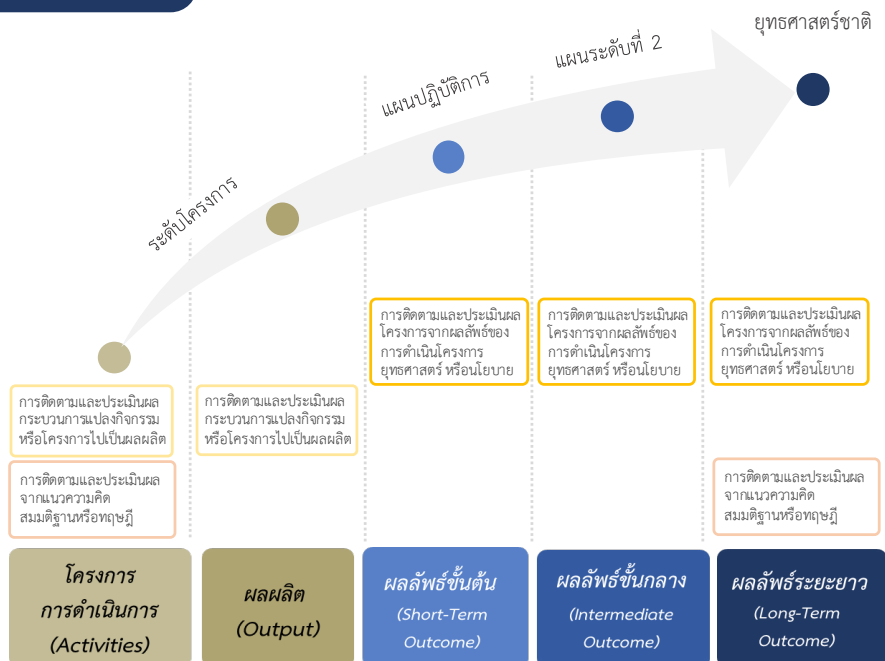
- 1. ระดับทฤษฎี** โดยเป็นการติดตามและประเมินความสอดคล้องของการดำเนินการ/โครงการกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนา ว่าการดำเนินการ/โครงการที่มีอยู่นั้นสอดคล้องกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนาเพียงใด และยังมีช่องว่างของโครงการหรือทฤษฎีหรือไม่
- 2. ระดับกระบวนการแปลงกิจกรรมหรือโครงการไปเป็นผลผลิต** โดยเป็นการติดตามและประเมินกระบวนการแปลงการดำเนินงาน/โครงการไปสู่ผลผลิต
- 3. ระดับโครงการจากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ ยุทธศาสตร์ หรือนโยบาย** โดยเป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการ สู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการกำหนดยุทธศาสตร์ตามหลักการ Ends - Ways - Means หรือความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

การกำหนดกรอบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล

การติดตามและประเมินผลจากแนวความคิด สมมติฐาน หรือทฤษฎี ซึ่งเป็นการติดตามและประเมินว่าโครงการหรือกิจกรรมที่มีอยู่นั้นสอดคล้องกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนาเพียงใด มีช่องว่างของโครงการหรือนโยบายหรือไม่

การติดตามและประเมินผลกระบวนการแปลงกิจกรรมหรือโครงการไปเป็นผลผลิต เป็นการประเมินกระบวนการแปลงกิจกรรมโครงการไปสู่ผลผลิต

การติดตามและประเมินผลโครงการจากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ ยุทธศาสตร์ หรือนโยบาย เป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ร่วมกันสู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับแนวคิดของการกำหนดยุทธศาสตร์ตามหลักการ Ends - Ways - Means หรือความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

การประเมินการพัฒนาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นการประเมินผลในระดับทฤษฎี และระดับผลลัพธ์ของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยการประเมินผลการพัฒนาภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ และการประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติ โดยสามารถสรุปวิธีการประเมินผล และผลการประเมินได้ ดังนี้

วิธีการประเมินผลการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติเป็นการประเมินผลสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ใน 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน และ (2) การประเมินผลผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

• **การประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวม** เป็นการประเมินผลการดำเนินการพัฒนาตามเป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยมีภาครัฐเป็นปัจจัยสนับสนุนหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกมิติ การพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นฐานการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน เพื่อนำพาการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาประเทศระยะยาว จึงกำหนดการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายข้างต้น โดยเป็นการประเมินผลผ่านมิติต่าง ๆ ประกอบด้วยกัน ดังนี้

- 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
- 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
- 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
- 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
- 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

การประเมินการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติข้างต้น พิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาในระดับผลสัมฤทธิ์ โดยใช้ตัวชี้วัดทั้งระดับประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความท้าทายของสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของประเทศ และระดับสากล เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาที่เทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล

• การประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ

เป็นการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการเดียวกันกับการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวม ทั้งนี้ การประเมินผลการพัฒนาทั้งในระดับเป้าหมายภาพรวม และระดับเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ จะเป็นการรายงานผลการประเมินสถานการณ์การพัฒนาตามข้อเท็จจริงจากข้อมูลกลุ่มตัวชี้วัดที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกมาใช้ในการประเมินผลเท่านั้น เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ระยะยาวหรือผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และในส่วนของการประเมินผลลัพธ์ขั้นกลางของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะมีการรายงานผลการประเมินในส่วนที่สองของเล่มรายงานฉบับนี้

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ

ผลการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติของทั้ง 6 มิติ มีรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

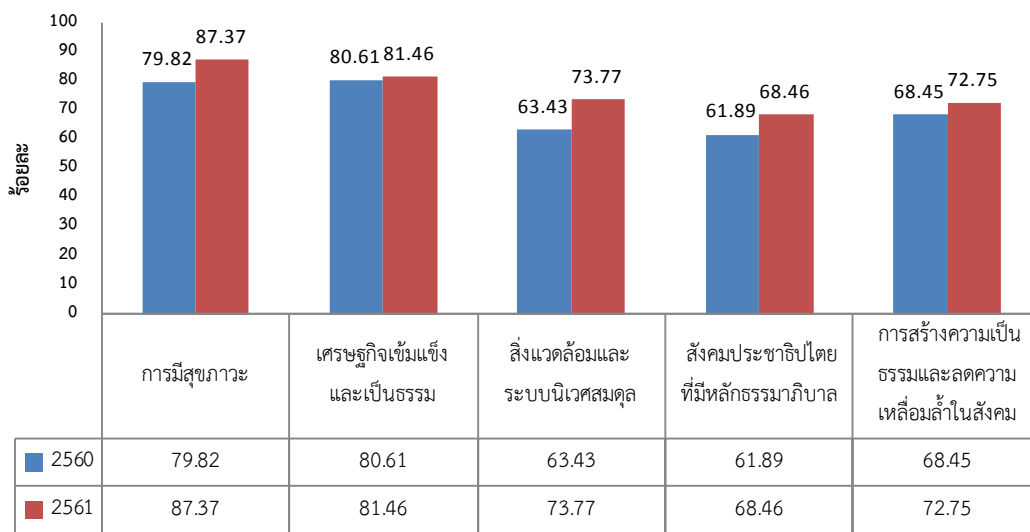
1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทยเป็นการสะท้อนผลกระทบการพัฒนาประเทศที่เกิดขึ้นกับคนแบบองค์รวม เนื่องจากคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทั้งในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา พิจารณาได้จากดัชนีความอยู่ดีมีสุขร่วมกันในสังคมไทย ซึ่งพัฒนาและจัดทำโดย สศช. ซึ่งเป็นดัชนีรวมในระดับประเทศ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ (1) การมีสุขภาวะ (2) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม (3) สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล (4) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และ (5) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยปี 2561 คนไทยและสังคมไทยมีความอยู่ดีมีสุขดีขึ้น คนไทยในภาพรวมมีสุขภาพกายสุขภาพจิตดีขึ้นและสังคมไทยมีแนวโน้มดีขึ้นจากคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันสะท้อนได้จากดัชนีความอยู่ดีมีสุขร่วมกันในสังคมไทยที่ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้าในปี 2560 ที่ปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76.47 จากร้อยละ 70.40 โดยปัจจัยเกื้อหนุนหลักที่คาดว่าจะส่งผลให้ความอยู่ดีมีสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้น คือ การมีสุขภาวะที่ดีโดยรวมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ที่มีระดับดีขึ้นมาก จากระดับปานกลางในปี 2560 เป็นระดับดีในปี 2561 โดยมีค่าดัชนีรวมขององค์ประกอบหลักด้านสุขภาวะสูงถึงร้อยละ 87.37 (ระดับดี) ปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 79.82 (ระดับปานกลาง) ในปี 2560 ซึ่งเป็นการปรับตัวดีขึ้นในทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพกายและจิตดี (จากร้อยละ 82.46 เป็นร้อยละ 86.78) ด้านสุขภาพสังคมที่ดี (จากร้อยละ 71.97 เป็นร้อยละ 87.67) และด้านการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ (จากร้อยละ 85.69 เป็นร้อยละ 87.66) สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลที่มีระดับดีขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง โดยมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.43 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 73.77 ในปี 2561 ซึ่งเป็นการปรับตัวดีขึ้นในทั้ง 3 องค์ประกอบย่อยอีกเช่นเดียวกัน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพที่ดี (จากร้อยละ 74.29 เป็นร้อยละ 83.50) ระบบนิเวศที่สมดุล (จากร้อยละ 63.08 เป็นร้อยละ 67.11) และเศรษฐกิจสีเขียว (จากร้อยละ 54.44 เป็นร้อยละ 71.64) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีระดับดีขึ้นและปรับตัวสูงขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลางเป็นครั้งแรก โดยมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68.45 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 72.75 ในปี 2561 ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาขององค์ประกอบย่อยตัวเดียว คือ ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (จากร้อยละ 51.26 เป็นร้อยละ 76.37) ขณะที่องค์ประกอบของการได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมีค่าดัชนีลดลงอย่างเป็นนัยสำคัญ (จากร้อยละ 77.76 เป็นร้อยละ 70.57) และการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีค่าดัชนีลดลงเล็กน้อย (จากร้อยละ 81.47 เป็นร้อยละ 80.99) และเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม มีระดับดีขึ้นเล็กน้อย ทรงตัวอยู่ในระดับดี โดยมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80.61 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 81.46 ในปี 2561 โดยเป็นการปรับตัวดีขึ้นในทั้ง 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี (จากร้อยละ 93.55 เป็นร้อยละ 94.81) และเศรษฐกิจเข้มแข็ง (จากร้อยละ 77.35 เป็นร้อยละ 78.76) โดยความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจทรงตัว (คงที่ที่ร้อยละ 72.38)

ส่วนที่ 1 บทนำ

อย่างไรก็ตาม การสร้างสังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล อยู่ในระดับที่ยังต้องเร่งปรับปรุงถึงแม้จะมีคะแนนดีขึ้น โดยมีค่าดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 61.89 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 68.46 ในปี 2561 โดยองค์ประกอบย่อยประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและองค์ประกอบย่อยนิติธรรมและธรรมาภิบาลมีทิศทางที่ดีขึ้น (จากร้อยละ 61.89 เป็นร้อยละ 68.46) ขณะที่องค์ประกอบย่อยการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีทิศทางที่ลดลง (จากร้อยละ 71.19 เป็นร้อยละ 67.52)³

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ดังนั้น เพื่อให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทยได้รับการพัฒนาดีขึ้น ในระยะต่อไปจึงควรเร่งให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การยกระดับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง

2. ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้เป็นการสะท้อนการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างชีตความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศในเวทีโลก ที่ต้องนำไปสู่การกระจายความเจริญไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยในส่วนของ**ชีตความสามารถในการแข่งขัน** ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ ทั้งด้านปัจจัยการผลิต นโยบายและกฎระเบียบ รวมทั้งความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของประเทศ ที่เอื้อต่อการเพิ่มผลิตภาพให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศ พบว่า **ประเทศไทยมีชีตความสามารถในการแข่งขันดีขึ้น** โดยพิจารณาจากผลการจัดอันดับชีตความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Index) จัดทำโดย World Economic Forum (WEF) พบว่า ปี 2562 อันดับของประเทศไทยลดลง 2 อันดับ (จากอันดับที่ 38 เป็นอันดับที่ 40 จากทั้งหมด 141 ประเทศ) แม้ว่าจะมีคะแนนดีขึ้น 0.6 คะแนน (จาก 67.5 คะแนน เป็น 68.1 คะแนน) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าในภาพรวมดีขึ้นเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงในรอบปีที่ผ่านมายังไม่ชัดเจนและรวดเร็วมากพอที่จะก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

³หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100
ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.9
ระดับเร่งแก้ไข = ร้อยละ 59.9

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9
ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 - 69.9

ประเทศ	2561		ประเทศ	2562		อันดับในปี 2562 เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาค
	อันดับ	คะแนน		อันดับ	คะแนน	
สิงคโปร์	2	83.5	สิงคโปร์	1	84.4	1
มาเลเซีย	25	74.4	มาเลเซีย	27	74.6	2
ไทย	38	67.5	ไทย	40	68.1	3
อินโดนีเซีย	45	65.9	อินโดนีเซีย	50	64.6	4
ฟิลิปปินส์	56	62.1	ฟิลิปปินส์	64	61.9	5
บรูไน	62	61.4	บรูไน	56	62.8	6
เวียดนาม	77	58.1	เวียดนาม	67	61.5	7
กัมพูชา	110	50.2	กัมพูชา	106	52.1	8
ลาว	112	49.3	ลาว	113	50.1	9
เมียนมาร์	N/A	N/A	เมียนมาร์	N/A	N/A	N/A

ที่มา: World Economic Forum (WEF)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ หากเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยยังมีอันดับคุณภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในลำดับที่ 3 คงที่จากปี 2561 รองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ด้านที่ประเทศไทยมีการพัฒนาดีขึ้น ได้แก่ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ (ICT adoption) และด้านความโปร่งใสของงบประมาณ (Budget Transparency) ขณะที่ด้านที่ต้องเร่งพัฒนาให้เกิดผลเป็นรูปธรรมคือความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Innovation capability) ซึ่งเป็นด้านที่ประเทศไทยอยู่ห่างจากบรรทัดฐานโลก (Frontier) มากที่สุด โดยได้คะแนน 43.9 จาก 100 คะแนน และเมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศของ IMD พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น 5 อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ 25 (จากอันดับที่ 30 ในปี 2561) แม้ว่าคะแนนรวมลดลงเป็น 77.233 คะแนน จาก 79.450 คะแนน ในปี 2561 และเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย เช่นเดียวกันกับผลการจัดอันดับของ WEF โดยด้านที่ต้องเร่งพัฒนาในระยะต่อไปคือ ด้านประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency) มีอันดับลดลง 2 อันดับ อันเป็นผลจากการที่ปัจจัยย่อยด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพตลาดแรงงาน การบริหารจัดการ และทัศนคติและค่านิยมมีอันดับลดลง

ความสามารถในการแข่งขันของไทย (IMD)	อันดับปี 2561	อันดับปี 2562	การเปลี่ยนแปลงของอันดับ
อันดับรวมของประเทศไทย(จาก 63 ประเทศ)	30	25	↑
1. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance)	10	8	↑
2. ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency)	22	20	↑
3. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency)	25	27	↓
4. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	48	45	↑

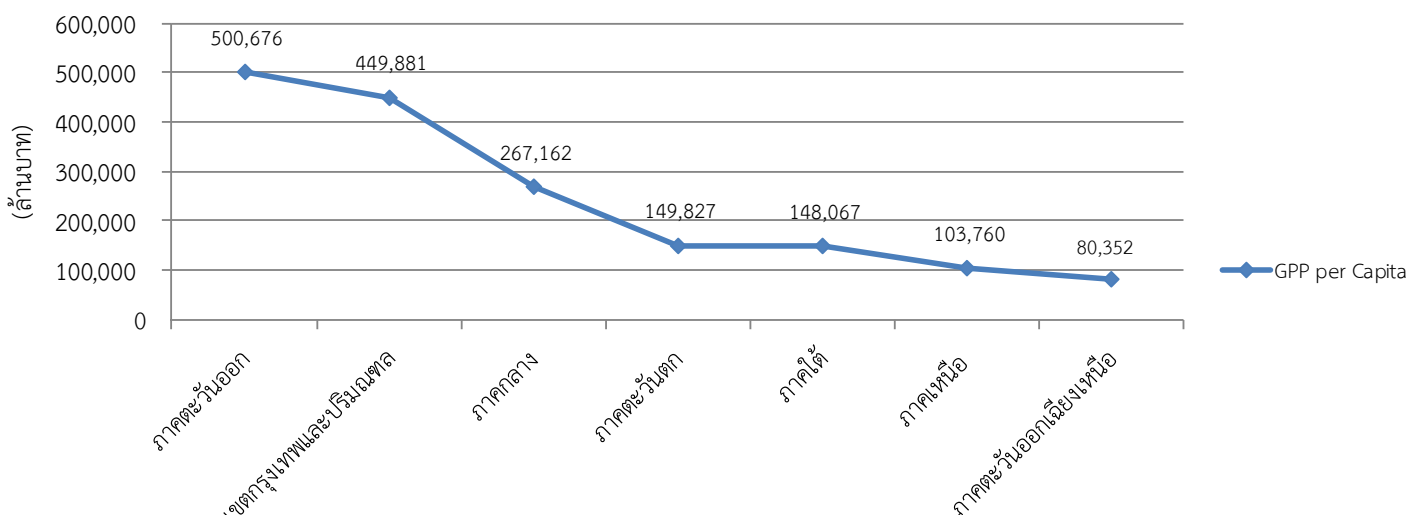
ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

ส่วนที่ 1 บทนำ

ในส่วนของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)⁴ จำนวนและประมวผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ปี 2562 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศที่ 10,926,912 ล้านบาท หรือเทียบกับอัตราการเติบโตที่ร้อยละ 2.4 จากปี 2561 ลดลงจากการเติบโตที่ร้อยละ 4.2 ของปี 2561 จากปี 2560 โดยคาดว่าเกิดจากการปรับตัวลดลงของมูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการ โดยมีมูลค่าเท่ากับ 7.7 ล้านล้านบาท ลดลงจาก 8.0 ล้านล้านบาท จากปี 2561 หรือเทียบกับอัตราการขยายตัวลดลงที่ร้อยละ 2.6 ทั้งนี้ ในช่วงปี 2563 เศรษฐกิจและการค้าโลก คาดว่าจะปรับตัวดีขึ้นตามการลดลงของแรงกดดันจากมาตรการกีดกันการค้าและความเสี่ยงจากการแยกตัวของสหราชอาณาจักรแบบไร้ข้อตกลง ซึ่งจะส่งผลเชิงบวกต่อการส่งออกสินค้าและบริการของประเทศ การขยายตัวในเกณฑ์ที่น่าพอใจของการใช้จ่ายภาครัฐเร็วขึ้น และการลงทุนภาคเอกชนและภาครัฐ และมาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ยังควรให้ความสำคัญกับการมีมาตรการรองรับผลกระทบการปรับตัวลดลงของมูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการ และภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่อาจมีการหยุดชะงักหรือชะลอตัวซึ่งเป็นผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโควิด-19

ในส่วนของการกระจายรายได้ (Income Distribution) ซึ่งสะท้อนการแบ่งปันส่วนผลผลิตมวลรวมของประเทศ (GDP) ในหมู่ประชากรของประเทศนั้น พบว่า ในห้วงปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเทศไทยมีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากรายได้ประชาชาติต่อคน⁵ พบว่า ปี 2562 รายได้ประชาชาติต่อคนของประเทศไทยอยู่ที่ 236,815 บาท/คน/ปี เปรียบเทียบกับที่ 225,095 บาท/คน/ปีในปี 2561 หรือเทียบกับ

ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว (GPP per Capita) ณ ปี 2560

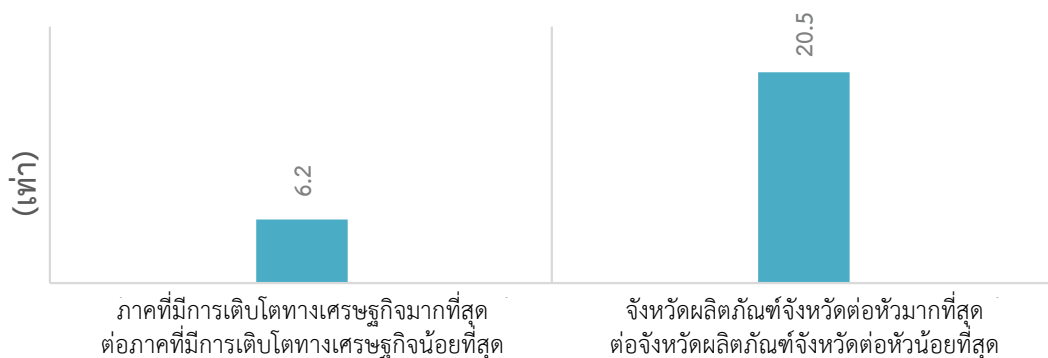

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

⁴ข้อมูลจากบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

⁵ข้อมูลจากบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

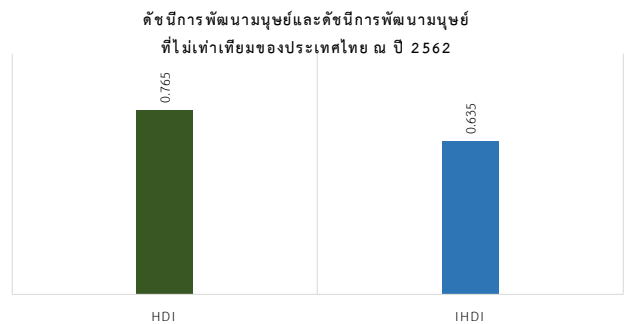
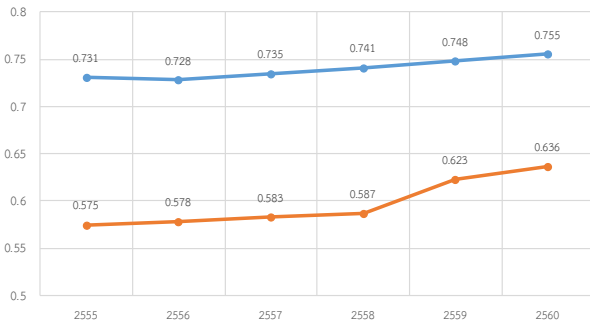
การเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.21 และหากสะท้อนจากผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวเฉลี่ยของประเทศ (Gross Regional Product per Capital : GRP/Capita) คำนวณและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ พบว่า ปี 2560 ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ โดยมีการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคที่ร้อยละ 6.3 และมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงสุดที่ 500,676 บาทต่อคนต่อปี ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงจากปี 2559 โดยในปี 2560 มีการชะลอตัวลงของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคจากร้อยละ 3.0 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 2.5 ในปี 2560 และมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำสุดเท่ากับ 80,352 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาคตะวันออกมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 6.2 เท่า (ภาคที่มีการพัฒนารองจากภาคตะวันออก คือ เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคเหนือ) และหากพิจารณาในระดับจังหวัด พบว่า จังหวัดระยองมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุดที่ 1,095,667 บาทต่อคนต่อปี สูงกว่าจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวต่ำที่สุด ซึ่งคือจังหวัดหนองบัวลำภู ที่ 53,416 บาทต่อคนต่อปี มากถึง 20.5 เท่า ทั้งนี้ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี กรุงเทพมหานคร ปราจีนบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ใน 5 ลำดับต่ำสุด คือ หนองบัวลำภู ยโสธร กาฬสินธุ์ นราธิวาส และชัยภูมิ ตามลำดับ ซึ่งมีข้อสังเกตว่า ยังมีความจำเป็นในการเร่งขยายการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้มีความครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

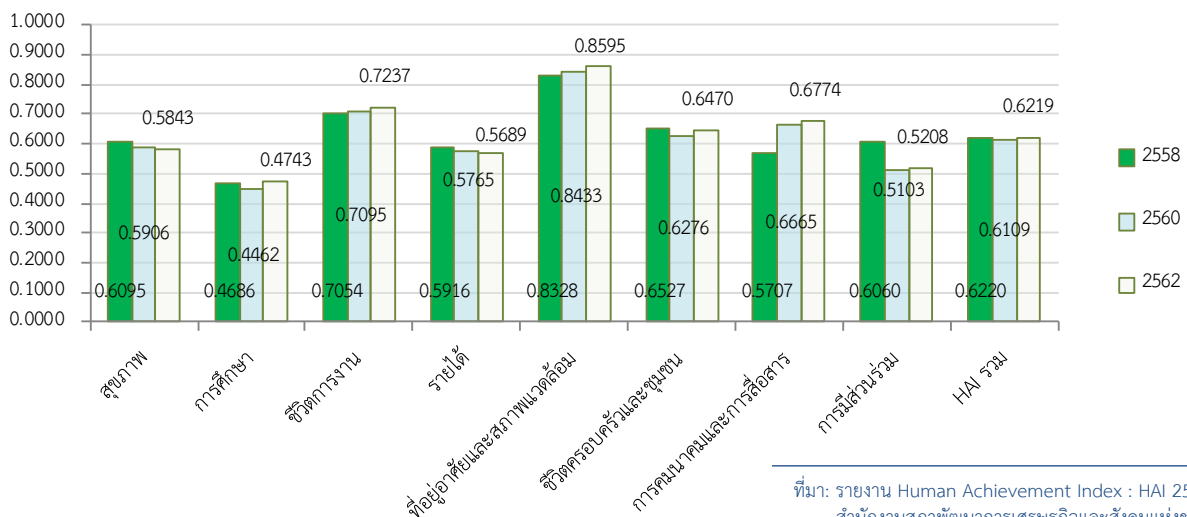
การประเมินผลประเด็นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมุ่งเน้นการสะท้อนผลการพัฒนาที่ส่งผลให้คนไทยในทุกมิติและในทุกช่วงวัยเป็นคนดี เก่ง มีสมรรถนะและคุณภาพพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ โดยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในห้วงปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติค่อนข้างคงที่ โดยปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) พัฒนาโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งเป็นดัชนีทางสถิติแบบองค์รวมที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการคาดหมายคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.765 เพิ่มขึ้นจาก 0.762 ในปี 2561 และได้รับการจัดลำดับอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับ “สูง” โดยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดในโลกในการจัดอันดับ HDI ในช่วงปี 2556-2561 ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 77 ในการจัดอันดับโลก (จาก 189 ประเทศ) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม (Inequality-adjusted Human Development Index : IHDI) พัฒนาโดย UNDP พบว่าถึงแม้ค่าดัชนี IHDI ของประเทศไทยในปี 2562 มีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.635 จาก 0.636 ในปี 2561 แต่ค่าดัชนี IHDI ยังคงมีค่าที่ต่ำกว่าดัชนี HDI อย่างเห็นได้ชัด สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนามนุษย์

ส่วนที่ 1 บทนำ

ที่มา: โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP)

ของประเทศไทยยังคงมีความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้ ผลการประเมินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดย HDI และ IHD ของ UNDP ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่ประเมินโดยดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ซึ่งคำนวณและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป็นการวัดผลลัพธ์ของการพัฒนาคนระดับจังหวัดของประเทศไทยใน 8 ดัชนีย่อย ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพ (2) ด้านการศึกษา (3) ด้านชีวิตการทำงาน (4) ด้านรายได้ (5) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (6) ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน (7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ (8) ด้านการมีส่วนร่วม โดยจากรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2562 พบว่า การพัฒนาคนในภาพรวมของคนไทยค่อนข้างคงที่ โดยมีค่าดัชนี HAI เท่ากับ 0.6219 ใกล้เคียงกับปี 2558 โดยดัชนีย่อยที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น ได้แก่ ด้านการศึกษา มีดัชนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.4743 เพิ่มขึ้น 0.0057 คะแนน จากปี 2558 เนื่องจากนักเรียนอยู่ในระบบการศึกษายาวนานขึ้น สะท้อนจากอัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่เพิ่มขึ้น ด้านชีวิตการทำงาน มีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.7237 โดยเพิ่มขึ้นจาก 0.7054 คะแนนในปี 2558 คาดว่าเป็นผลมาจากการเร่งขยายความครอบคลุมการมีหลักประกันสังคม ทั้งในกลุ่มแรงงานในระบบและนอกระบบ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.8595 เพิ่มขึ้น 0.8328 คะแนนในปี 2558 คาดว่าเป็นผลจากการลดลงของประชากรที่ประสบอุทกภัยและภัยแล้ง และการลดลงของสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้านพลังงาน และด้านคมนาคมและการสื่อสาร มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6774 เพิ่มขึ้นจาก 0.5707 คะแนนในปี 2558 เป็นผลจากการขยายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและสารสนเทศ ทำให้มีการเข้าถึงโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตได้ทั่วถึงมากขึ้น ขณะที่ด้านที่มีความก้าวหน้าลดลงและต้องให้ความสำคัญในระยะต่อไป ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน และด้านการมีส่วนร่วม

ที่มา: รายงาน Human Achievement Index : HAI 2562, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาในลักษณะของการเติบโตแบบทั่วถึง โดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง จึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลการพัฒนาที่สะท้อนความเท่าเทียมและเสมอภาคของสังคม โดยความเท่าเทียมและเสมอภาคของสังคมของประเทศในทศวรรษแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย สะท้อนได้จากการพิจารณาตัวชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress Index : SPI) พัฒนาและจัดทำโดยองค์กร Social Progress Imperative ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความก้าวหน้าการพัฒนาทางสังคมโดยตรง โดยเป็นการพิจารณาที่เป็นอิสระจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจไม่ได้ก่อให้เกิดความก้าวหน้าเชิงสังคมเสมอไป ซึ่งบ่อยครั้งความก้าวหน้าเชิงสังคมก็เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้ โดยปี 2562 ประเทศมีค่าดัชนี SPI เท่ากับ 67.47 ปรับลดลงจาก 68.51 ในปี 2560 ซึ่งสูงกว่าค่าดัชนี SPI เฉลี่ยของโลกที่ 64.47 แต่ยังไม่ต่ำกว่าบางประเทศในภูมิภาค อาทิ สิงคโปร์ (83.23) มาเลเซีย (74.17) โดยมีทิศทางการพัฒนาที่ต้องเร่งให้ความสำคัญในระยะต่อไป ได้แก่ มิติด้านโอกาสที่มีค่าดัชนีเพียง 47.69 ซึ่งน้อยกว่าหลายประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิทธิส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากข้อมูลที่จัดทำโดยองค์กรในประเทศในส่วนของการประเมินสิทธิขั้นพื้นฐานด้านการจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค พบว่า มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของการจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเท่ากับ 0.362 ลดลงจาก 0.364 ในปี 2560 ซึ่งการปรับตัวขึ้นดังกล่าวสอดคล้องกับการลดลงของช่องว่างของการจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคระหว่างกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายน้อยที่สุด (Decile ที่ 1) และกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายมากที่สุด (Decile ที่ 10) โดยในปี 2561 รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของกลุ่มประชากร Decile ที่ 1 มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 3.02 ของรายจ่ายทั้งหมด เปรียบเทียบกับร้อยละ 27.90 ของกลุ่มประชากร Decile ที่ 10 ส่งผลให้สัดส่วนรายจ่ายของกลุ่ม Decile ที่ 10 ต่อ Decile ที่ 1 คิดเป็น 9.23 เท่า ปรับดีขึ้นจาก 9.32 เท่าในปี 2560 ในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ พบว่า ปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย จาก 0.45 ในปี 2560 เป็น 0.43 ในปี 2562

นอกจากนี้ หากพิจารณาประเมินผลการพัฒนาที่สะท้อนความเท่าเทียมและเสมอภาคของสังคมจากดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index : MPI) คำนวณจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ซึ่งประเมินความยากจนใน 5 มิติ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ และด้านรายได้ และสามารถระบุตัวบุคคลและครัวเรือนที่ตกเกณฑ์การประเมินได้ พบว่า ความยากจนหลายมิติปรับตัวขึ้นในปี 2562 จากปี 2561 โดยมีดัชนีความยากจนหลายมิติลดลงประมาณร้อยละ 30 โดยมีจำนวนคนจนที่สามารถระบุตัวบุคคลจากระบบลดลงจาก 1,336,145 คน ในปี 2561 เป็น 983,316 คนในปี 2562 ขณะที่สัดส่วนจำนวนคนจนที่สามารถระบุตัวบุคคลจากระบบต่อจำนวนคนทั้งหมดในระบบลดลงจากร้อยละ 3.65 เหลือร้อยละ 2.67 สะท้อนให้เห็นถึงการช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนเป้าหมายให้พ้นจากความยากจนที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละมิติของความยากจนได้อย่างมีความเสมอภาคมากขึ้นบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นการพัฒนาที่เน้นการเติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในภาคการผลิตของประเทศ จึงจำเป็นต้องอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีคุณภาพสูงและสามารถรองรับภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินการพัฒนาที่สามารถสะท้อนผ่านความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติได้ ซึ่งจากการพิจารณาดัชนีการวัดการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index : EPI) พัฒนาและจัดทำโดยศูนย์นโยบายด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อมแห่งมหาวิทยาลัยเยล ศูนย์เครือข่ายวิทยาศาสตร์โลกนานาชาติแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ร่วมกับ WEF โดย EPI มีแนวคิดคล้ายคลึงกับดัชนีชี้วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมแห่งชาติ โดยเป็นการนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมดของประเทศหนึ่ง ๆ มาจัดกลุ่มเป็น 25 กลุ่มและแปลงให้เป็นระบบเมตริก เช่น การประมง การปล่อยก๊าซคาร์บอน ฝุ่นขนาดเล็ก PM2.5 คุณภาพของป่าไม้และน้ำ การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น และประเมินใน 2 มิติ ได้แก่ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) และคุณภาพระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality) **โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 49.88** (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 46.21 และคุณภาพระบบนิเวศ 52.33) ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลกที่ 46.16 แต่ยังเป็นค่าดัชนีที่ต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาค อาทิ สิงคโปร์ (64.23) บรูไน (63.57) มาเลเซีย (59.22) โดยในระยะต่อไปประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้ง 2 มิติหลักของ EPI

The Global Green Economy Index

ที่มา: องค์กรที่ปรึกษาเชิงกลยุทธ์ Dual Citizen LLC

ที่มีค่าดัชนีค่อนข้างน้อยทั้งคู่ ทั้งนี้ หากพิจารณาโดยใช้ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจสีเขียว (The Global Green Economy Index :GGEI) จัดทำโดยองค์กรที่ปรึกษาเชิงกลยุทธ์ Dual Citizen LLC ซึ่งสะท้อนการพัฒนานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการประเมินใน 2 ส่วน ได้แก่ การวัดผลการดำเนินงาน (Performance) ตามดัชนีชี้วัดใน 4 มิติ ดังภาพ และการสำรวจความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม (Perception) ซึ่งดัชนี GGEI จะสามารถเปรียบเทียบสถานการณ์การพัฒนาของประเทศในแต่ละช่วงเวลาได้ เนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยคงที่

โดยปี 2561 มีค่าดัชนีเท่ากับ 55.51 ปรับเพิ่มขึ้นจาก 49.89 ในปี 2559 ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 2 ในภูมิภาคอาเซียน รองจากสิงคโปร์ที่มีค่าดัชนีเท่ากับ 61.54 ซึ่งคาดว่าจะการดำเนินการต่าง ๆ ของประเทศในการส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การส่งเสริมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ รวมทั้งการจัดการมลพิษทั้งทางน้ำ อากาศ และขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล จะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ส่งผลต่อการปรับเลื่อนอันดับดีขึ้น

6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

ภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ซึ่งการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้ภาคเอกชนมีความสามารถในการแข่งขันซึ่งจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะที่การเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐที่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหลักที่สำคัญที่จะช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศ ซึ่งการประเมิน

ดัชนีรวมทั่วโลก	Thailand	
	ปี 2560	ปี 2561
เสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น (Voice and Accountability)	21.18	20.20
ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)	18.57	19.52
ความมีประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Effectiveness)	66.83	66.83
คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality)	59.62	59.62
หลักนิติธรรม (Rule of Law)	54.81	54.81
การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤตินิชอบ (Control Of Corruption)	42.79	40.78
ค่าคะแนนเฉลี่ยทั้ง 6 มิติ	43.97	43.64

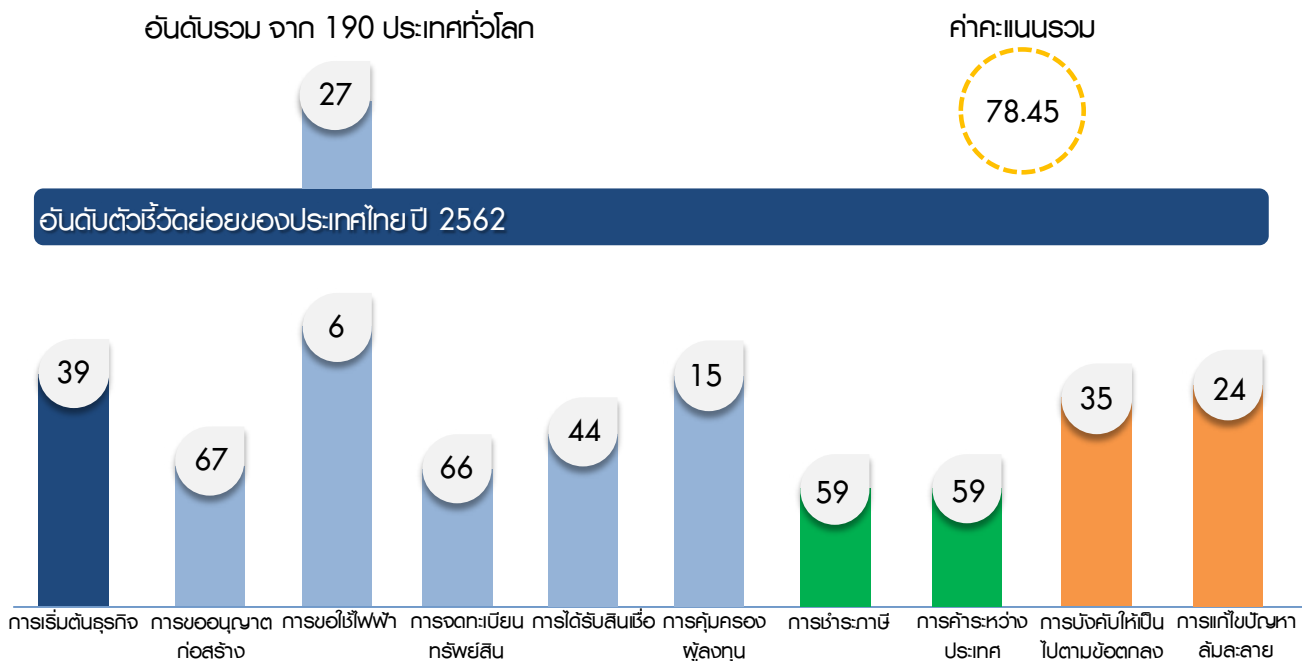
ที่มา: World Bank

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ สามารถสะท้อนได้จาก **ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI)** ที่จัดทำโดยธนาคารโลก โดยทำการประเมินใน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ เสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น (Voice and Accountability) ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism) ความมีประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Effectiveness) คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality) หลักนิติธรรม (Rule of Law) การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤตินิชอบ (Control of Corruption) ซึ่งประเทศไทยมีค่าคะแนนเฉลี่ยในปี 2561 เท่ากับ 43.64 ปรับลดลงเล็กน้อยจากปี 2560 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 43.97 โดยคาดว่าเป็นผลมาจากมาตรการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤตินิชอบ มีคะแนนลดลงโดยปี 2560 มีคะแนน 42.79 และปี 2561 มีคะแนน 40.78 และมาตรการที่มีสิทธิมีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบที่มีคะแนนปรับลดลงจาก 21.18 คะแนน เป็น 20.20 คะแนน ซึ่งหากเทียบในกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ประเทศไทยยังมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าหลายประเทศ อาทิ สิงคโปร์ (89.35) บรูไน (72.15) และมาเลเซีย (64.90) และหากพิจารณาข้อมูลปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน สถาบัน **International Institute for Management Development หรือ IMD** ร่วมด้วยพบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 ในปี 2562 ดีขึ้น 2 อันดับเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ซึ่งคาดว่าจะอาจเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่มีอันดับคะแนนดีขึ้น จากการพัฒนากฎระเบียบและปรับปรุงกระบวนการ ส่งเสริมการใช้ดิจิทัลในการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับภาคธุรกิจได้อย่างคล่องตัว ทันสมัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่หากพิจารณาอุปสรรคการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย สะท้อนได้

ส่วนที่ 1 บทนำ

จากการจัดอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ (Ease of Doing Business) จัดทำโดยธนาคารโลก พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 (ทั้งหมด 190 ประเทศ) ปรับลดลง 1 อันดับจากอันดับที่ 26 ในปี 2561 (ทั้งหมด 190 ประเทศ) แต่มีคะแนน 78.45 คะแนน เพิ่มขึ้นจาก 77.39 คะแนน ซึ่งองค์ประกอบด้านการขอใช้ไฟฟ้าเป็นด้านที่ได้รับคะแนนเพิ่มมากที่สุด (จาก 90.99 คะแนน เป็น 98.57 คะแนน) ขณะที่ด้านการอนุญาตก่อสร้างได้รับการปรับลดคะแนนมากที่สุด (จาก 74.58 คะแนน เป็น 71.86 คะแนน) และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่า สิงคโปร์มีอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจสูงสุด (อันดับ 2) รองลงมาคือ มาเลเซีย (อันดับที่ 15) ไทย (อันดับที่ 27) บรูไน (อันดับที่ 55) เวียดนาม (อันดับที่ 69) อินโดนีเซีย (อันดับที่ 73) ฟิลิปปินส์ (อันดับที่ 124) กัมพูชา (อันดับที่ 138) ลาว (อันดับที่ 154) และเมียนมาร์ (อันดับที่ 171)

การจัดอันดับความยาก – ย่ายในการประกอบธุรกิจตามรายงาน Doing Business ของประเทศไทยปี 2562

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ

จากการประเมินผลการพัฒนาการบรรลุเป้าหมายระดับภาพรวมใน 6 มิติข้างต้น พบว่า ในช่วงระหว่างปี 2561-2562 **คนไทยและสังคมไทยมีแนวโน้มที่มีความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้น** โดยคาดว่าจะการมีสุขภาวะที่ดีโดยรวมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน การมีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และการสร้างสังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล เป็นปัจจัยเกื้อหนุนหลักของแนวโน้มที่ดีขึ้นดังกล่าว รวมทั้ง**ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น** ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจจะมีการชะลอตัวเล็กน้อยจากช่วงก่อนหน้า โดยที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนาการสร้างนวัตกรรม (Innovation capability) และเพิ่มประสิทธิภาพของภาคเอกชน ขณะที่**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีการพัฒนาปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย** โดยได้รับการจัดลำดับการพัฒนามนุษย์ให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับ “สูง” แต่**ยังมีความท้าทายเรื่องความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ** และในส่วนของความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางสังคม พบว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และรายจ่ายระหว่างกลุ่มประชากรลดลง และจำนวนประชากรที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ (ด้านการศึกษา

ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ และด้านรายได้) ที่ลดลง **คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศปรับปรุงดีขึ้น มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก** สะท้อนการพัฒนาประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น และ**ภาครัฐมีแนวโน้มในการบริหารจัดการอุปสรรคการดำเนินธุรกิจในประเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น** แต่ยังคงมีความท้าทายในประเด็นของการควบคุมปัญหาทุจริตประเพณีมิชอบ และเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น

การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ จำแนกเป็นรายยุทธศาสตร์ชาติ

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

“ประเทศมีสภาวะแวดล้อมที่มั่นคงและปลอดภัยในทุกระดับและทุกมิติ ประชาชนไทยมีความสุขเป็นพันธมิตรทุกประเทศทั่วโลก”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัยและมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ต่อไป

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนา 5 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข (2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ (3) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (4) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และ (5) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง พิจารณาจากรายงาน **World Happiness Report 2019** ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดี มีความสุขของประชากรในประเทศต่าง ๆ จำนวน 6 ปัจจัย ประกอบด้วย ด้านรายได้จากค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัวประชากร ด้านสุขภาวะจากอายุคาดเฉลี่ยของประชากร และสำหรับด้านการช่วยเหลือกันทางสังคม ด้านเสรีภาพในการใช้ชีวิต ด้านความเอื้ออาทรในสังคม และด้านมุมมองต่อการทุจริตของภาครัฐ ใช้การวัดผลจากการสำรวจด้วยคำถาม (Gallup World Poll) โดยพบว่า ปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 52 (จากทั้งหมด 156 ประเทศ) อยู่ที่เปอร์เซ็นต์ไทม์ที่ 65 (ประเทศกลุ่มบน) ซึ่งดีกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก เพิ่มขึ้นจากอันดับที่ 46 (จากทั้งหมด 156 ประเทศ) ในปี 2561 และหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า ประเทศไทยพัฒนาดีขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาค โดยปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 2 รองจากสิงคโปร์ (อันดับที่ 34) ปรับเพิ่มขึ้นจากอันดับที่ 3 ในปี 2561

ส่วนที่ 1 บทนำ

	รายได้ต่อหัว	การได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐ	การมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพที่ดี	การมีสิทธิเสรีภาพ	ความเอื้ออาทรต่อกัน	การอยู่ในสังคมที่ปลอดภัย
2561	6.072	1.016	1.417	0.707	0.637	0.364
2562	6.008	1.05	1.409	0.828	0.557	0.359
การเปลี่ยนแปลงของค่าคะแนน	-0.064	0.034	-0.008	0.121	-0.08	-0.005

ที่มา: World Happiness Report 2019

รองจากสิงคโปร์ (อันดับที่ 34) และมาเลเซีย (อันดับที่ 35) ทั้งนี้ หากพิจารณารายละเอียดรายปัจจัย พบว่า ด้านความเอื้ออาทรด้านเสรีภาพในการใช้ชีวิต และด้านมุมมองต่อการทุจริตของภาครัฐเป็นด้านที่ประเทศไทยมีคะแนนน้อยที่สุดในปี 2562 รวมทั้งเป็นด้านที่มีค่าคะแนนปรับลดลงจากปีก่อนหน้า ถึงแม้จะเป็นด้านที่ประเทศไทยมีอันดับค่อนข้างดีก็ตาม โดยด้านความเอื้ออาทรอยู่ในอันดับที่ 10 และด้านเสรีภาพในการใช้ชีวิตอยู่ในอันดับที่ 18

สำหรับด้านความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ พิจารณาสะท้อนผลการพัฒนาจากรายงาน **Global Peace Index 2019** ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อสงบสุขของประเทศต่าง ๆ จากปัจจัยหลัก 3 ประการ ประกอบด้วย ปัจจัยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในและระหว่างประเทศ โดยพิจารณาจากจำนวนครั้ง ระยะเวลา ความรุนแรงและผู้ที่ได้รับผลกระทบ ปัจจัยความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม โดยพิจารณาจากจำนวนอาชญากรรม จำนวนผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานต่อประชากร จำนวนนักโทษต่อประชากร จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านความมั่นคงหรือตำรวจต่อประชากร และปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร โดยพิจารณาจากงบประมาณทางทหารต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ จำนวนบุคลากรติดอาวุธต่อประชากร จำนวนการนำเข้าหรือส่งออกอาวุธ ศักยภาพอาวุธหลัก พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 116 (จากทั้งหมด 163 ประเทศ) ตกลงจากอันดับที่ 113 ในปี 2561 โดยเป็นลำดับที่ 7 ในกลุ่มประเทศ ASEAN รองจากสิงคโปร์ (อันดับ 7) มาเลเซีย (อันดับ 16) อินโดนีเซีย (อันดับ 41) ลาว (อันดับ 45) เวียดนาม (อันดับ 57) กัมพูชา (อันดับ 89) แสดงให้เห็นว่าความสงบสุขซึ่งสะท้อนความมั่นคงของประเทศในมิติต่าง ๆ ของประเทศไทยอยู่ที่เปอร์เซ็นต์ที่ 30 หรือต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร พบว่า ไทยได้คะแนน 1.553 หรือเป็นอันดับที่ 28 จาก 163 ประเทศ ซึ่งอยู่ในเปอร์เซ็นต์ที่ 83 หรือดีกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก และเป็นลำดับที่ 3 ในกลุ่มประเทศ ASEAN รองจากมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและความพร้อมทางด้านการทหารของประเทศ

ทั้งนี้ ในด้านความมั่นคง พบว่า ถึงแม้ประชาชนไทยจะมีความอยู่ดีและมีความสุขมากกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก รวมทั้งประเทศมีศักยภาพและความพร้อมทางด้านการทหาร โดยได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในประเทศกลุ่มบน รวมทั้งมีการพัฒนาดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตาม ยังจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่จะสามารถช่วยเพิ่มความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย และความมั่นคงในมิติอื่น ๆ ในระยะต่อไป ทั้งในส่วนของการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยมีความเอื้ออาทรระหว่างคนในสังคม การทำให้ประชาชนมีเสรีภาพในการใช้ชีวิต และการแก้ไขปัญหาทุจริตของภาครัฐ

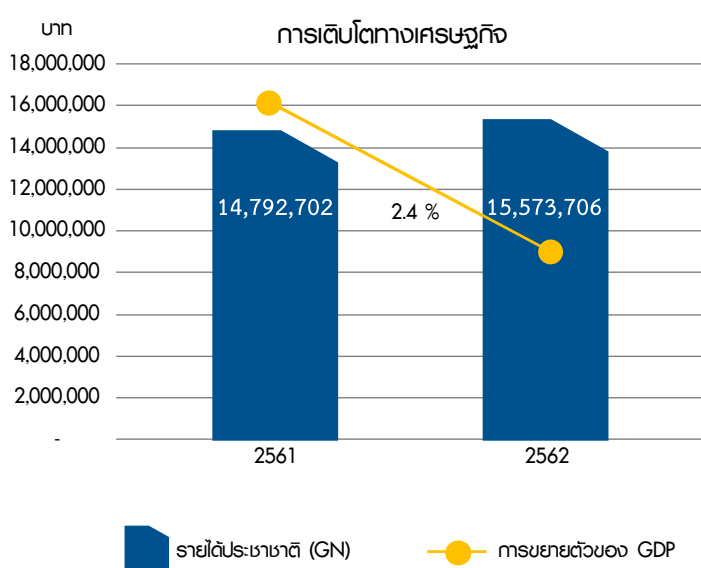
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

“ทุกภาคการผลิตสร้างมูลค่า ประชาชนอยู่ดีกินดี มีโครงสร้างพื้นฐานมาตรฐานสากล พัฒนาคนรุ่นใหม่ ให้เป็นผู้ประกอบการ”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ การให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา 2 เป้าหมายหลัก ประกอบด้วย (1) ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ (2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันในส่วนของการเติบโตทางเศรษฐกิจ สะท้อนได้จากรายได้ประชาชาติที่เพิ่มสูงขึ้นจาก 14,792,702 ล้านบาท ในปี 2561

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เป็น 15,573,706 ล้านบาทในปี 2562 หรือขยายตัวร้อยละ 5.28 ในขณะที่การกระจายรายได้ สะท้อนจากการกระจายตัวของการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งพบว่าในปี 2560 กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวอยู่ที่ 449,881 บาท/ปี เป็นรองภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงที่สุดคือ 500,676 บาท/ปี ในปี 2560 โดยสูงกว่าภาคที่มีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 80,352 บาท/ปี หรือคิดเป็น 6.2 เท่า อย่างไรก็ตามการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่มีอัตราการขยายตัวที่ลดลงจากร้อยละ 4.2 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 2.4 ในปี 2562

ส่วนที่ 1 บทนำ

ภาค	GRP per Capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	2559	2560	2559	2560
ตะวันออกเฉียงเหนือ	77,049	80,352	5.8	4.3
เหนือ	99,391	103,760	3.8	4.4
ใต้	141,805	148,067	8.8	4.4
ตะวันออก	457,728	500,676	6.8	8.9
ตะวันตก	144,985	149,827	5.1	3.3
กลาง	259,414	267,162	0.4	3.0
กทม. และปริมณฑล	428,137	449,881	4.4	5.1
เฉลี่ยทั่วประเทศ	215,767	228,398	5.6	5.9

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในส่วนของการผลิตภาพการผลิตของไทย ในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงปี 2560 - 2561 ประเทศไทยมีผลิตภาพรวมของประเทศ ลดลงจาก 2.78 เป็น 1.76 โดยมีเพียง ภาคเกษตรกรรมที่มีผลิตภาพการผลิตดีขึ้น จาก 1.70 เป็น 2.25 ในขณะที่ผลิตภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ลดลง ในขณะที่เมื่อพิจารณาผลิตภาพแรงงาน พบว่า เพิ่มขึ้นจาก 273,594 บาท/คน/ปี ในปี 2560 เป็น 281,893 บาท/คน/ปี แต่เป็นการขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัวลง จากร้อยละ 4.71 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 3.03 ในปี 2561

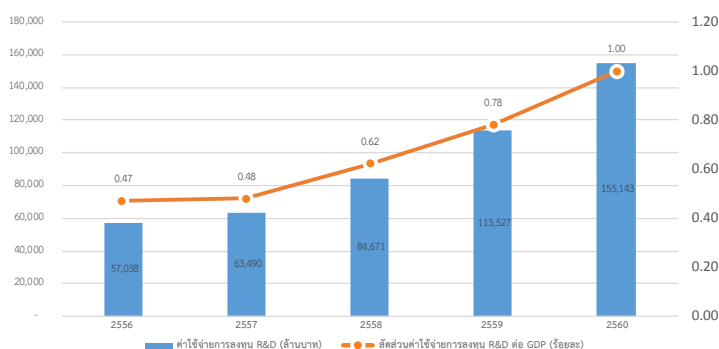
ตารางแสดงผลิตภาพการผลิตและผลิตภาพแรงงานไทย

	2558	2559	2560	2561
ผลิตภาพการผลิตรวม	2.11	1.98	2.78	1.76
● ภาคเกษตรกรรม	-6.10	-3.46	1.70	2.25
● ภาคอุตสาหกรรม	1.19	-0.39	0.47	-0.17
● ภาคบริการและอื่นๆ	3.49	3.28	4.23	3.26
ผลิตภาพแรงงาน (บาท/คน/ปี)	250,457	261,269	273,594	281,893
อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละ)	3.30	4.31	4.71	3.03

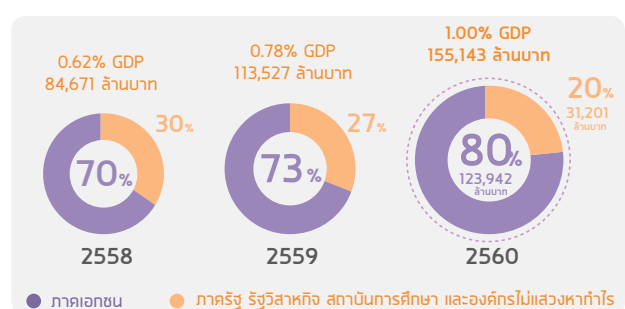
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในส่วนของการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา ประเทศไทยมีสัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม GDP เพิ่มขึ้น ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2560 มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาร้อยละ 1 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่มีอยู่เพียงร้อยละ 0.78 โดยในปี 2560 ภาคเอกชนมีสัดส่วนลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่อการลงทุนของภาครัฐในอัตรา 80:20

สัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยพัฒนาของภาครัฐต่อเอกชน

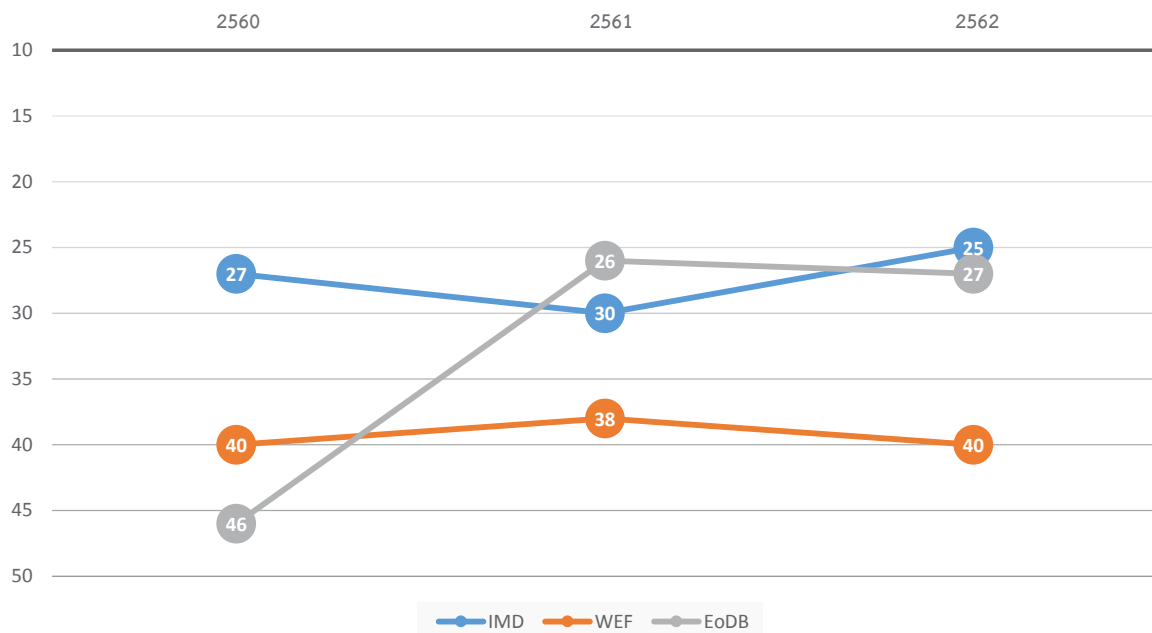
สัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยพัฒนาของภาครัฐต่อ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

ในส่วนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประเมินได้จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยซึ่งเป็นผลการจัดอันดับจากสถาบันการจัดอันดับที่มีความน่าเชื่อถือระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ พบว่าหากพิจารณาในส่วนของการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันที่จัดโดย WEF ประเทศไทยมีอันดับต่ำลงจากอันดับที่ 38 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 40 ในปี 2562 และอยู่ในลำดับที่ 3 ของภูมิภาคอาเซียนคงที่จากปี 2561 ขณะที่ IMD จัดอันดับให้ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้นจาก 30 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 25 ในปี 2562 และหากพิจารณาจากอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจโดยธนาคารโลกประเทศไทยมีอันดับลดลงจากอันดับที่ 26 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 27 ในปี 2562 สะท้อนให้เห็นถึงความเร่งด่วนของประเทศในการพัฒนาต่าง ๆ ให้ประเทศสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในบริบทโลก เพื่อให้ประเทศไทยยังคงขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพรวมการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันจากสถาบัน IMD และ WEF รวมทั้งธนาคารโลก

ที่มา: IMD WEF และ WolrdBank

ทั้งนี้ ในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน พบว่า ในช่วงปี 2561-2562 เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเติบโตที่ชะลอตัวลงจากปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม เป็นการเติบโตที่มีกระจายตัวไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ มากขึ้น โดยภาคเกษตรกรรมมีประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้น ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมีประสิทธิภาพการผลิตลดลง ดังนั้นประเทศไทยยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

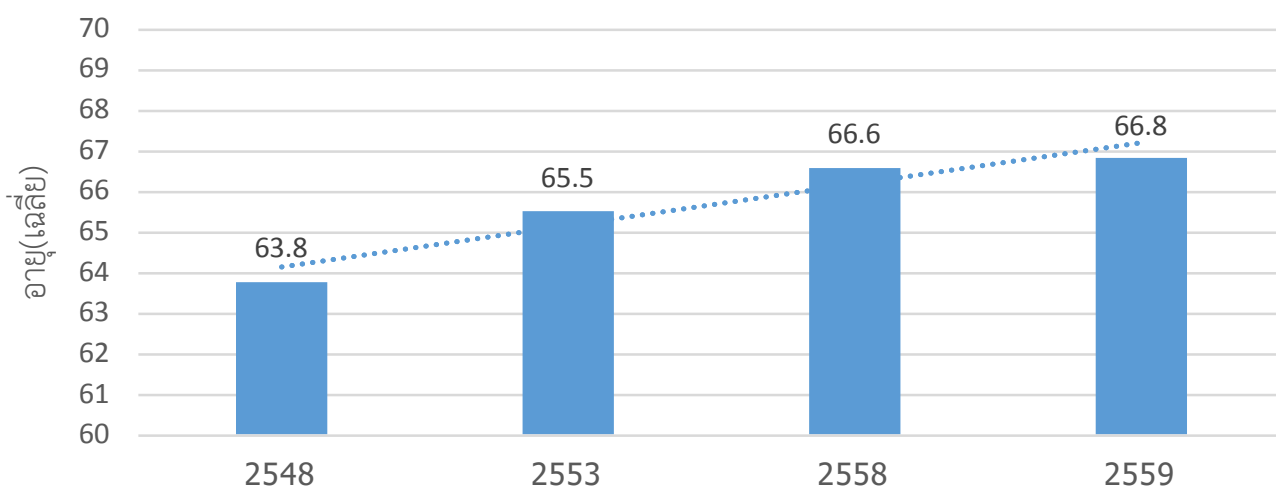
“คนไทยมีการพัฒนาการสมวัย ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรม พร้อมดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนา 2 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ (2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย ซึ่งสะท้อนได้จากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ซึ่งเป็นดัชนีทางสถิติแบบองค์รวมที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการคาดหมายคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.765 เพิ่มขึ้นจาก 0.762 ในปี 2561 และได้รับการจัดลำดับอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับ “สูง” โดยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดในโลกในการจัดอันดับ HDI ในช่วงปี 2556-2561

อายุคาดการเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (อายุเฉลี่ย)

ที่มา: องค์การอนามัยโลก

ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 77 ในการจัดอันดับโลก (จาก 189 ประเทศ) และหากประเมินจาก**อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากร** จากฐานข้อมูล Healthy life expectancy (HALE) จัดทำโดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) พบว่า อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มเป็น 66.8 ปีในปี 2559 จาก 66.6 ปีในปี 2558 ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต พิจารณาการประเมินของ**โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA)** ของประเทศไทยในปี 2561 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน คณิตศาสตร์ 419 คะแนน และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ขณะที่ประเทศในกลุ่ม OECD มีคะแนนเฉลี่ยที่ 487 488 และ 489 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2558 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนด้านการอ่านลดลง 16 คะแนน ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3 คะแนน และ 4 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยในปี 2561 อยู่ที่ 412 คะแนน ลดลงจากคะแนนเฉลี่ยในปี 2558 ทั้งสิ้น 3 คะแนน ในส่วนของการพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย ประเมินจาก**ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนของดัชนีความก้าวหน้าของคน** พบว่า ปี 2562 ครอบครัวและสังคมไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตที่คนมีการย้ายถิ่นในการทำงาน การอยู่เป็นโสดหรือหย่าร้างมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนเดี่ยว ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของครอบครัวที่เป็นหน่วยผลิตและบ่มเพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการดูแลบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6470 ลดลง 0.0057 คะแนน จากปี 2558 เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวเป็นร้อยละ 6.52 จากร้อยละ 6.03 ในปี 2558 รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (หย่า/หม้าย) เป็นร้อยละ 23.50 จากร้อยละ 23.02 และการแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่เพิ่มเป็น 105.46 รายต่อประชากรแสนคน จาก 101.35 รายต่อประชากรแสนคน

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พบว่า คนไทยมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีความก้าวหน้าการพัฒนาที่มากที่สุดในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา อย่างไรก็ตาม คนไทยยังคงมีความท้าทายในประเด็นของความพร้อมและมีสมรรถนะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมของสังคมและครอบครัวไทยมีบทบาทในการเอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตได้น้อยลงเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในช่วงที่ผ่านมา

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

“สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาคในทุกมิติ ทุกภาคมีส่วนร่วมในการพัฒนา มุ่งหน้ากระจายความเจริญ”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับเอื้ออำนวยของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม กระจายความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนา 3 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (2) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และ (3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม พิจารณาจาก**ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร** สะท้อนจาก**ความแตกต่างของรายได้ระหว่างประชากรร้อยละ 10 ที่รวยที่สุดต่อประชากรร้อยละ 10 ที่จนที่สุด** พบว่า ปี 2562⁷ กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุดมีรายได้มากกว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้น้อยสุด 19.82 เท่า เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 19.29 เท่าในปี 2560 ขณะที่**การเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร** สามารถสะท้อนผลการพัฒนา**ได้จากข้อมูลการเข้าถึงบริการภาครัฐในมิติต่าง ๆ** สรุปได้ ดังนี้ **มิติด้านการศึกษา** หากพิจารณา**การเข้าถึงการศึกษาจำแนกเป็นรายพื้นที่** สะท้อนจากอัตราการเข้าเรียนสุทธิตามภูมิภาค พบว่า ในช่วงชั้นเรียนในระดับพื้นฐาน ได้แก่ อนุบาล และประถมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนที่ไม่แตกต่างกันมาก แต่เริ่มมีความแตกต่างในระดับชั้นตั้งแต่มัธยมศึกษาเป็นต้นไป โดยพบว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิของภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะต่ำกว่าภูมิภาคอื่นอย่างชัดเจน สะท้อนการหลุดออกจากระบบการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาที่มากกว่าภูมิภาคอื่น ขณะที่กรุงเทพฯ มีสัดส่วนการเข้าเรียนสูงกว่าภาคอื่น ๆ ในทุกระดับของการศึกษา และหากพิจารณา**การเข้าถึงการศึกษาจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ** พบว่า มีความแตกต่างชัดเจนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (รวมการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ) โดยในปี 2561 กลุ่มเด็กที่มีฐานะดีที่สุด (Decile ที่ 10) มีอัตราการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 80.3 สูงกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด (Decile ที่ 1) ประมาณสองเท่า ขณะที่ระดับปริญญาตรีมีอัตราการเข้าเรียนของกลุ่มประชากรกลุ่มรายได้ Decile ที่ 10 กับกลุ่ม Decile ที่ 1 มีความแตกต่างกันเพียง 15 เท่า ลดลงจากปีก่อนที่ 17 เท่า **มิติด้านสาธารณสุข** ในปี 2561 พบว่า ประชาชนเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพอยู่ที่ร้อยละ 99.94 โดยเป็นผู้เข้าถึงสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ 72.16 ผู้เข้าถึงสิทธิประกันสังคมร้อยละ 18.47 ผู้เข้าถึงสิทธิข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/

⁷ ทั้งนี้ มีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านรายได้ของรายงานสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่มีการจัดเก็บเฉพาะปีคู่ และเผยแพร่ในกลางปีต่อไปหลังมีการจัดเก็บ ข้อมูลความแตกต่างรายได้ของกลุ่มประชากรซึ่งเป็นการประมวลจากข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนกลางปี 2562 และจะมีการทบทวนในรายงานฉบับหน้า

ข้าราชการการเมืองร้อยละ 7.63 ผู้เข้าถึงสิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ที่ร้อยละ 0.94 และสิทธิอื่น ๆ ที่ร้อยละ 0.74 อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ที่ยังไม่ลงทะเบียนสถานะสิทธิจำนวน 39,351 คน หรือร้อยละ 0.06 ซึ่งให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างครอบคลุม และส่วนมากอยู่ภายใต้ สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล **เบี้ยผู้สูงอายุ** ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 8.41 ล้านบาท ในปี 2561 เพิ่มขึ้นจากจำนวน 8.15 ล้านบาท ในปี 2560 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นตาม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่มีระดับสถานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำที่สุด ได้รับเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดที่ร้อยละ 91.72 ขณะที่ ผู้สูงอายุที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสูงสุดได้รับเบี้ย ยังชีพคิดเป็นร้อยละ 50.33 จะเห็นได้ว่าสวัสดิการด้านเบี้ยยังชีพนั้น ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือผู้มีรายได้น้อย อย่างแท้จริง **มิติโครงสร้างพื้นฐาน** เมื่อพิจารณาการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ พบว่า จำแนกตามฐานะ ทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยยังมีความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ระหว่างครัวเรือนที่มีสถานะ ทางเศรษฐกิจต่ำสุดกับครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสูงสุด

ตารางแสดงร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน จำแนกกลุ่มครัวเรือนตามระดับรายจ่าย และเขตปกครอง ปี 2561 (บริการพื้นฐาน : ไฟฟ้าภายในบ้าน น้ำประปาภายในบ้าน โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต)

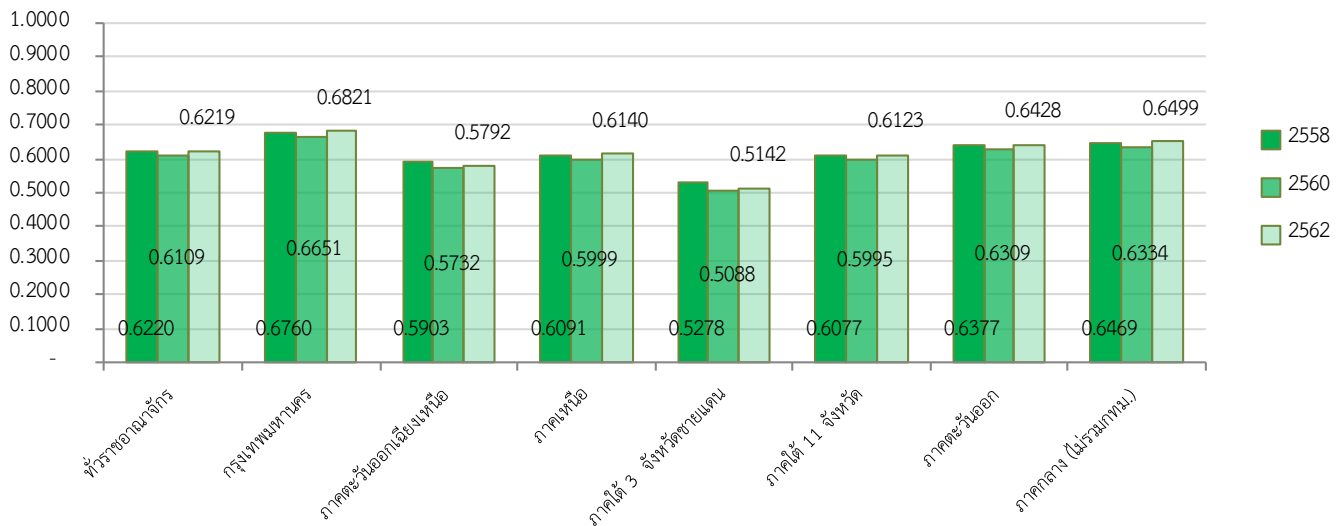
กลุ่มครัวเรือน ตามระดับ รายจ่ายเฉลี่ยต่อ คนของครัวเรือน	ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน (%)								
	ไฟฟ้าภายในบ้าน			น้ำประปาภายในบ้าน			โทรศัพท์พื้นฐาน		
	เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
10% ที่1 จนสุด	99.35	99.01	99.11	94.77	85.84	88.50	0.38	0.27	0.30
10% ที่2	99.91	99.47	99.62	94.30	90.14	91.58	1.01	0.60	0.74
10% ที่3	99.99	99.76	99.85	96.49	92.27	93.93	2.15	0.71	1.27
10% ที่4	99.99	99.70	99.82	97.02	92.73	94.55	3.19	0.77	1.80
10% ที่5	99.97	100.00	99.99	98.14	93.07	95.42	3.48	1.13	2.22
10% ที่6	100.00	99.83	99.92	97.15	94.28	95.83	4.81	0.88	3.00
10% ที่7	100.00	99.92	99.97	98.13	94.59	96.69	7.62	2.77	5.65
10% ที่8	99.98	99.94	99.97	98.91	95.36	97.74	8.02	3.42	6.51
10% ที่9	99.96	100.00	99.97	98.73	97.92	97.74	12.32	4.59	10.34
10% ที่10 รวยสุด	100.00	99.95	99.99	98.73	97.76	98.51	21.71	7.10	18.40
รวม	99.96	99.73	99.86	97.87	92.75	95.59	9.35	1.87	6.02

กลุ่มครัวเรือน ตามระดับ รายจ่ายเฉลี่ยต่อ คนของครัวเรือน	ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน (%)								
	โทรศัพท์เคลื่อนที่			คอมพิวเตอร์			อินเทอร์เน็ต		
	เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
10% ที่1 จนสุด	91.25	90.96	91.05	2.32	1.78	1.94	1.22	0.79	0.92
10% ที่2	94.76	92.60	93.35	5.07	2.96	3.69	3.50	1.13	1.95
10% ที่3	94.89	94.42	94.60	7.23	4.95	5.84	4.18	2.41	3.10
10% ที่4	95.25	95.04	95.13	9.03	7.68	8.25	6.37	4.48	5.28
10% ที่5	96.34	94.40	95.30	12.72	10.04	11.28	9.34	6.72	7.93
10% ที่6	97.32	95.76	96.60	17.65	11.89	15.00	14.57	9.30	12.15
10% ที่7	97.59	96.55	97.17	22.18	18.34	20.62	18.95	14.11	16.98
10% ที่8	98.70	98.33	98.58	25.21	21.52	24.00	22.19	16.35	20.27
10% ที่9	99.17	98.96	99.12	33.64	27.49	32.06	30.14	21.43	27.91
10% ที่10 รวยสุด	99.48	99.27	99.43	51.31	40.72	48.91	46.17	34.33	43.49
รวม	97.54	95.22	96.51	25.54	12.77	19.86	22.15	9.41	16.48

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ส่วนที่ 1 บทนำ

นอกจากนี้ ในส่วนของ*ความก้าวหน้าการพัฒนาคน* หากพิจารณา*ดัชนีความก้าวหน้าของคนในระดับภาคและระดับจังหวัด* ซึ่งสะท้อนการเข้าถึงทรัพยากรและบริการสาธารณะต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่ พบว่า ปี 2562 ภาคกลางมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนมากที่สุด ค่าดัชนี HAI = 0.6499 โดยมีการพัฒนาคนมากกว่าภาคอื่น ๆ ใน 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ และด้านการคมนาคมและการสื่อสาร แต่ในด้านการมีส่วนร่วมมีการพัฒนาน้อยกว่าทุกภาค ส่วนภาคที่มีการพัฒนาคนรองลงมาคือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ 11 จังหวัด ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ ซึ่งภาคใต้ 3 จังหวัดชายแดนเป็นภาคที่มีการพัฒนาคนน้อยที่สุด ค่าดัชนี HAI = 0.5142 โดยมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการทำงาน และด้านรายได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าภาคตะวันออกมีความก้าวหน้าด้านคมนาคมและการสื่อสาร และด้านชีวิตการทำงานสูงที่สุด ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความก้าวหน้าด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนสูงกว่าภาคอื่น และภาคเหนือมีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมสูงกว่าภาคอื่น

ที่มา: รายงาน Human Achievement Index : HAI 2562,
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และในส่วนของคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุ พิจารณาโดยใช้ข้อมูลผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ ประมวลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) พบว่า ปี 2562 มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีปัญหาความยากจนหลายมิติ จำนวน 691,213 คน หรือ เทียบเท่าร้อยละ 9.5 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด ลดลงจากปี 2561 ที่จำนวน 876,193 คน หรือ เทียบเท่าร้อยละ 12.87 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้รับการดูแลดีขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เข้าถึงบริการรัฐได้มากขึ้น และรายได้เฉลี่ยเพียงพอต่อการดำรงชีพมากขึ้น

ทั้งนี้ ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม พบว่า สังคมไทยยังมีความท้าทายในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐต่าง ๆ นอกจากนี้ การพัฒนาคนยังมีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ โดยภาคกลางยังคงเป็นพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนามากที่สุด และภาคใต้ 3 จังหวัดชายแดนเป็นภาคที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด ขณะที่ชุมชนท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมคุณภาพมากขึ้น

5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

“การผลิตและบริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างสมดุลให้เกิดการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนา 4 เป้าหมายหลักประกอบด้วย (1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล (2) พัฒนาและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ (3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ และ (4) ยกระดับกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ในส่วนของพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากข้อมูลสัดส่วนพื้นที่สีเขียวของประเทศของกรมป่าไม้พบว่า พื้นที่สีเขียวโดยเฉพาะพื้นที่ป่าธรรมชาติมีการเพิ่มจำนวนขึ้น โดยในปี 2561 มีพื้นที่ป่าธรรมชาติ 102.49 ล้านไร่ (ร้อยละ 31.68 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ) เพิ่มขึ้นจาก 102.16 ล้านไร่ ในปี 2560

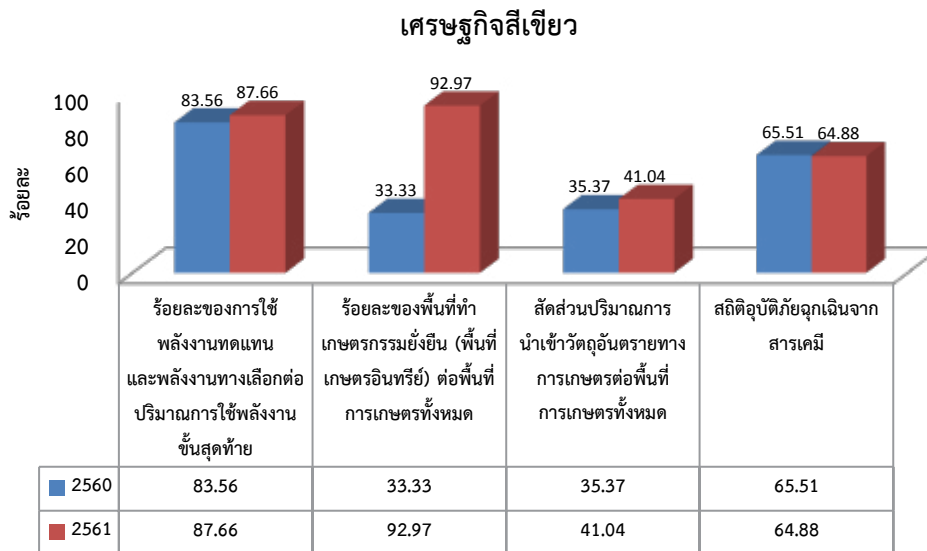
ที่มา: กรมป่าไม้

แวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
ที่เสื่อมโทรมที่ได้รับการฟื้นฟู
ประเมินจากสถานการณ์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ พบว่า **แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ** เมื่อพิจารณาจากจำนวนพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ซึ่งจะได้รับกาอนุรักษ์ และฟื้นฟูให้มีระบบนิเวศที่ดี

มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 48 แห่งในปี 2552 เป็น 95 แห่งในปี 2558 **ขณะที่แหล่งน้ำผิวดิน น้ำบาดาล และน้ำทะเลชายฝั่ง** เมื่อพิจารณาจากข้อมูลคุณภาพน้ำ สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการแหล่งน้ำและคุณภาพน้ำที่มีแนวโน้มในทิศทางที่ดีขึ้น โดยในปี 2561 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี ร้อยละ 91 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 83 ในปี 2560 คุณภาพน้ำบาดาลโดยทั่วไปยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้บริโภคได้ ขณะที่คุณภาพน้ำ

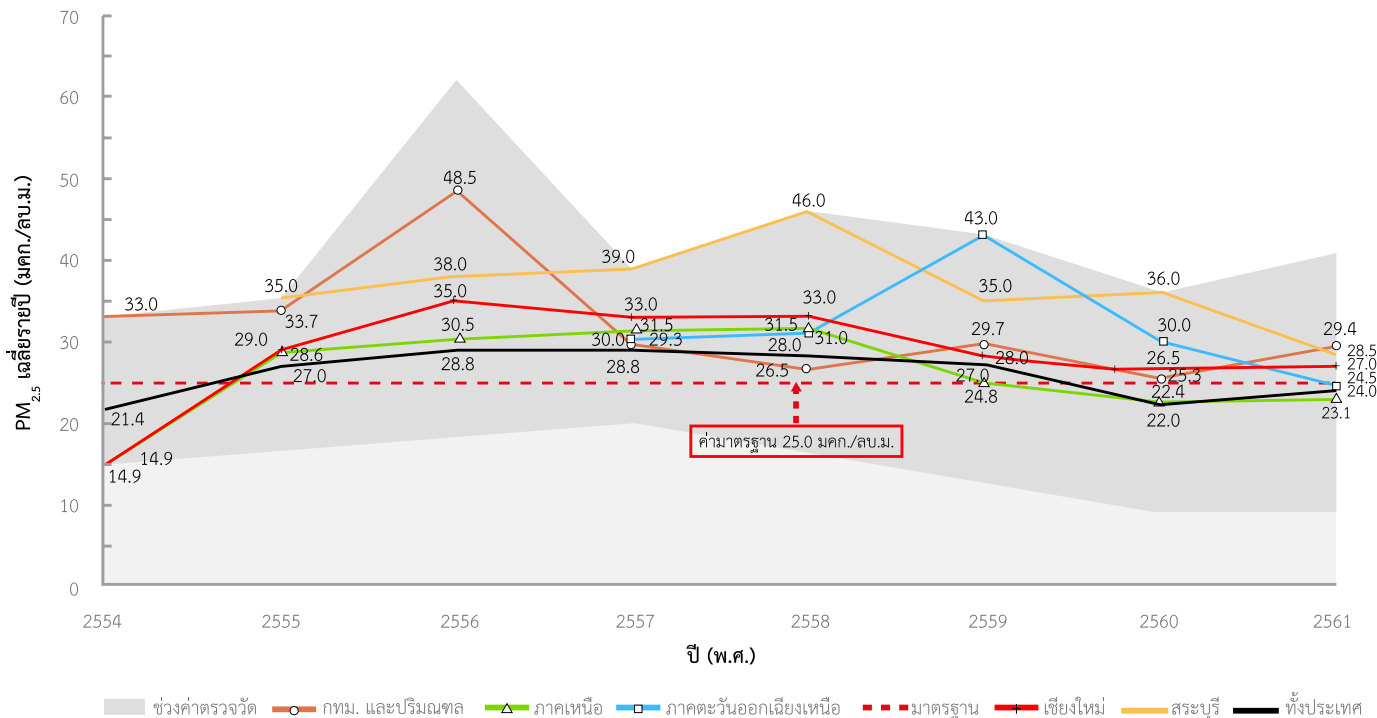
ส่วนที่ 1 บทนำ

ทะเลชายฝั่งอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมากร้อยละ 94 ปรับลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 96 ในปี 2560 ในส่วนของการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สะท้อนได้จากองค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจสีเขียวของ**ดัชนีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดัชนีอยู่เย็นเป็นสุข พบว่า ปี 2561 มีค่าดัชนีร้อยละ 71.64 เพิ่มจากร้อยละ 54.44 ในปี 2560 โดยสาเหตุที่ทำให้ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นอย่างเป็นนัยสำคัญคือการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนซึ่งเพิ่มจากร้อยละ 33.33 ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมดเป็นร้อยละ 92.97

ที่มา: รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และหากพิจารณาร่วมกับสถานการณ์เชิงคุณภาพในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในส่วนของคุณภาพอากาศประเมินจาก**ข้อมูลปริมาณฝุ่นละออง** สำหรับฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศค่อนข้างคงที่ที่ 42.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในปี 2561 เปรียบเทียบกับ 41.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตรในปี 2560 ซึ่งยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่ 22.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร เป็น 24.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในปี 2561 ซึ่งยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเช่นกัน **คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควัน**มีแนวโน้มดีขึ้น สถานการณ์หมอกควัน 9 จังหวัดภาคเหนือ สาเหตุหลักเกิดจากการเผาในที่โล่งและไฟไหม้ป่า สถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้นตั้งแต่ปี 2559 โดยในปี 2561 จำนวนวันที่ฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานลดลงจากปี 2559 และปี 2560 จาก 61 วัน และ 38 วัน เป็น 34 วัน (ลดลงร้อยละ 44 และ 11 ตามลำดับ) และ**หากพิจารณาจากสถานการณ์ขยะ** ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ของประเทศจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การอุปโภคบริโภค การท่องเที่ยว พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 มีแนวโน้มดีขึ้นถึงแม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น โดยขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ขณะที่ปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลงและเข้าสู่ระบบการจัดการอย่างถูกต้อง โดยปี 2561 ปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการทั้งหมด 22.02 ล้านตัน ลดลงจากปี 2560 ร้อยละ 33 (ปี 2560 มีปริมาณกากอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการทั้งหมด 32.95 ล้านตัน) สำหรับกากอุตสาหกรรมอันตรายมีปริมาณ 1.2 ล้านตัน ในแต่ละภูมิภาคของประเทศมีการกระจายตัวของโรงงานบำบัดกำจัดกากอุตสาหกรรม โดยศักยภาพการบำบัดกำจัดมีมากสุดอยู่ที่ภาคตะวันออก รองลงมาเป็นภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ (2562)

และในส่วนของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานราก การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากการใช้พลังงานของประเทศในช่วงที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่หลังภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจาก 145.5 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ ในปี 2541 เป็น 260.3 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.0 ต่อปี โดยในปี 2561 มีการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0 ส่งผลให้การปล่อย CO_2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 การปล่อยก๊าซ CO_2 จากการใช้พลังงานแยกรายภาคเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ซึ่งเป็น การเพิ่มขึ้นของการปล่อยก๊าซ CO_2 ในเกือบทุกภาคเศรษฐกิจ โดยภาคการผลิตไฟฟ้ามีส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 สูงสุด ร้อยละ 36.2 ของการปล่อยก๊าซ CO_2 ทั้งหมด มีการปล่อยก๊าซ CO_2 ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 0.7 คาดว่าส่วนหนึ่งมาจากปี 2561 มีการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลงร้อยละ 1.7 ขณะที่ภาคการขนส่งและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 คือ ร้อยละ 26.1 และร้อยละ 31.3 ตามลำดับ และมีการปล่อยก๊าซ CO_2 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1.0 และร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

ทั้งนี้ ในด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศได้รับการอนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟูเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในส่วนของการป่าไม้ แม่น้ำลำคลอง ทะเล การบริหารจัดการมลภาวะและขยะของประเทศ นอกจากนี้ มีการใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลมากขึ้น

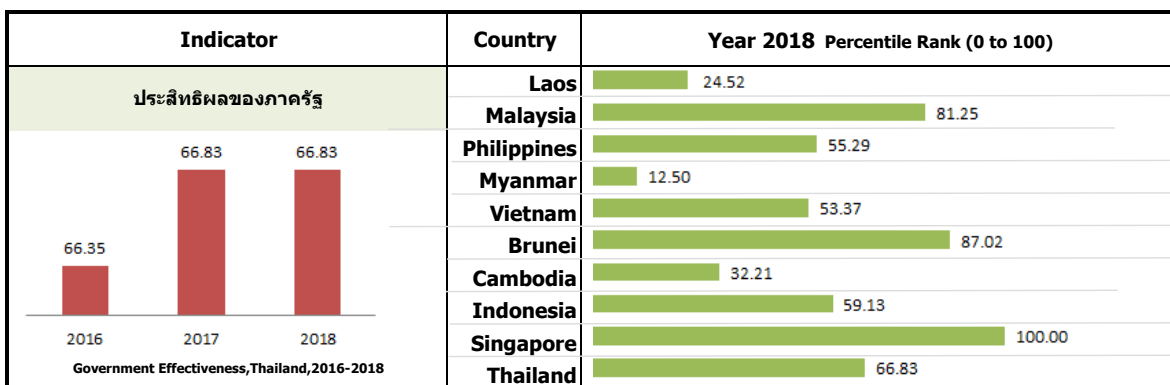
6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

“ภาครัฐโปร่งใส ทันสมัย ใส่ใจให้บริการ ปฏิบัติงานเทียบเท่ามาตรฐานสากล เพื่อประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม”

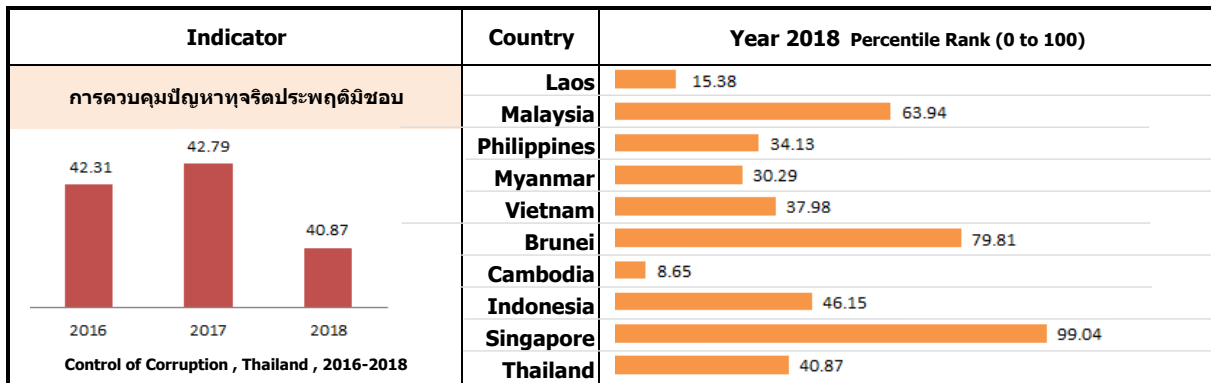
ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐให้มีมาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีความทันสมัย ผ่านการมีหน่วยงานภาครัฐที่มีโครงสร้างและภารกิจที่เหมาะสม บุคลากรมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทและร่วมดำเนินการบริการสาธารณะ ระบบงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการทุจริตประพฤติมิชอบ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายและการอำนวยความสะดวกเป็นไปตามหลักนิติธรรม ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยจะส่งผลให้เกิดกลไกที่สนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์ชาติในด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามที่กำหนด

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนา 4 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส (2) ภาครัฐมีขนาดเล็กกระทัดรัด พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (3) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ (4) กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ พิจารณาจากมิติต่าง ๆ ของดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI) โดยในส่วนของระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ และประสิทธิภาพการบริการของภาครัฐ พิจารณาจากมิติด้านความมีประสิทธิภาพของภาครัฐ พบว่า ค่าดัชนีของไทยระหว่างปี 2560 - 2561 มีค่าคงที่ที่ 66.83 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียนพบว่า ประเทศไทยมีค่าคะแนนเป็นลำดับที่ 4 รองจากประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย ในส่วนของระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบ พิจารณาจาก มิติด้านการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ พบว่า ในปี 2561 ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 40.87 ลดลงจากปี 2561 ที่มีค่าคะแนน 42.79 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับระดับภูมิภาค ประเทศอยู่เป็นอันดับที่ 5 รองลงมาจากสิงคโปร์ (99.04) บรูไน (79.81) มาเลเซีย (63.94) และอินโดนีเซีย (46.15) ตามลำดับ

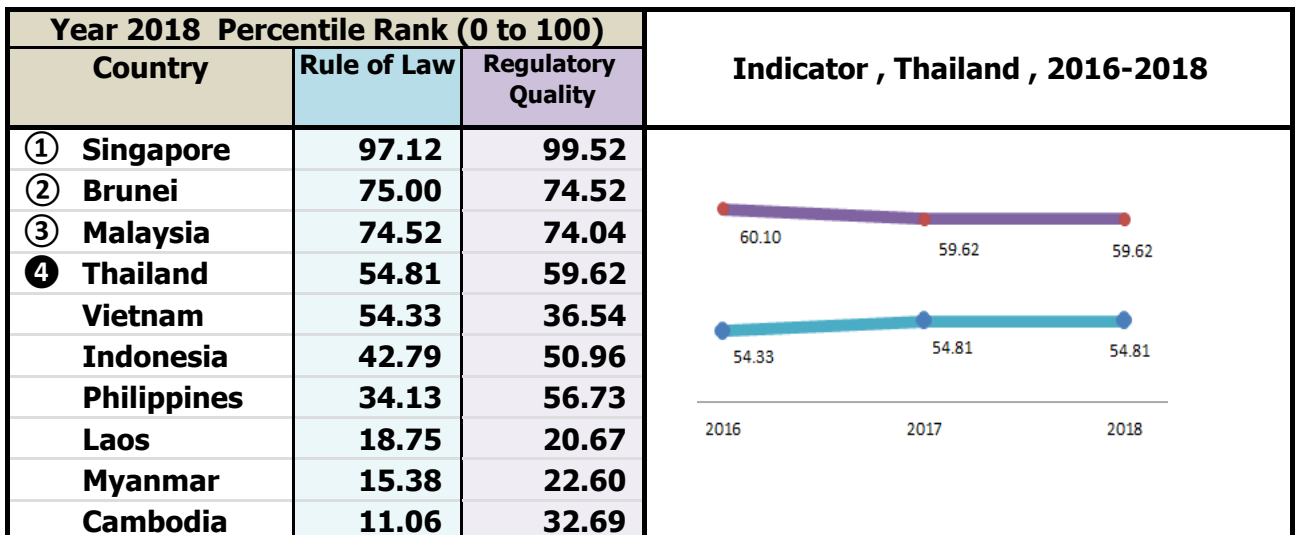

ที่มา: The Worldwide Governance Indicators (WGI),
2019 Update :World Bank Policy Research

ที่มา: The Worldwide Governance Indicators (WGI),
2019 Update :World Bank Policy Research

ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของภาครัฐในการควบคุมไม่ให้ใช้อำนาจเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ภาคเอกชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในรูปแบบของการทุจริตประพฤติมิชอบเพียงเล็กน้อยหรือขนาดใหญ่ รวมถึงการเข้าครอบครองรัฐโดยกลุ่มผู้มีอำนาจที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่งผลให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง และในส่วนของความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม พิจารณาจาก**มิติของคุณภาพของกฎระเบียบ** พบว่า ปี 2561 มีค่าคะแนนที่คงที่จากปีก่อน โดยมีความคะแนนอยู่ที่ 59.62 และหากประเมินจาก**มิติด้านหลักนิติธรรม** พบว่า มีค่าคะแนนคงที่เช่นกันระหว่างปี 2560 - 2561 เท่ากับ 54.81 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนี มิตินิติธรรม และมิติคุณภาพของมาตรการควบคุมกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน จะเห็นว่าประเทศ 3 ลำดับแรก มีคะแนนทั้ง 2 มิติค่อนข้างสูง อันได้แก่ สิงคโปร์ได้ 97.12 และ 99.52 คะแนน บรูไนได้ 75 และ 74.52 คะแนน มาเลเซียได้ 74.52 และ 74.04 คะแนน

ที่มา: The Worldwide Governance Indicators (WGI),
2019 Update :World Bank Policy Research

ทั้งนี้ ในส่วนของด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ พบว่า ประสิทธิภาพภาครัฐในการตอบสนองความต้องการของประชาชนมีการพัฒนาคงที่ จึงจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมในระยะต่อไป รวมทั้งการพัฒนาภาครัฐให้มีความโปร่งใส ปลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชน